Inovovaný školský vzdelávací program, 1. a 2. stupeň základnej školy

Súkromná základná škola slobodného demokratického vzdelávania, Galaktická 9, Košice

Názov ŠkVP	**Slobodné deti**	**Slobodní dospievajúci**
Stupeň vzdelania	Primárne – ISCED 1	Nižšie stredné – ISCED 2
Dĺžka štúdia	5 rokov	4 roky
Vyučovací jazyk	Slovenský	Slovenský
Študijná forma	Denná	Denná
Predkladateľ	Súkromná základná škola slobodného demokratického vzdelávania, Galaktická 9, Košice	Súkromná základná škola slobodného demokratického vzdelávania, Galaktická 9, Košice
IČO	53577558	53577558
Riaditeľ školy	Ing. Juraj Mazák, Ing. Paed. IGIP	Ing. Juraj Mazák, Ing. Paed. IGIP
Zriaďovateľ	**Zriaďovateľ:** Ťahanovská záhrada **Právna forma:** občianske združenie, v registri min.vnútra: Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.) **Sídlo:** Ťahanovská 2038/74, 04013 Košice-Ťahanovce, Slovenská republika **IČO:** 52101606 **Registračné číslo:** VVS/1-900/90-55162 **Registrový úrad:** MV SR	**Zriaďovateľ:** Ťahanovská záhrada **Právna forma:** občianske združenie, v registri min.vnútra: Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.) **Sídlo:** Ťahanovská 2038/74, 04013 Košice-Ťahanovce, Slovenská republika **IČO:** 52101606 **Registračné číslo:** VVS/1-900/90-55162 **Registrový úrad:** MV SR
Kontakty	www.slobodnaskola.sk info@slobodnaskola.sk 0948 223 247	www.slobodnaskola.sk info@slobodnaskola.sk 0948 223 247
Platnosť dokumentu:	od 1.9.2021	od 1.9.2021
Revízia platná od:	1.9.2023	1.9.2023
Revízia platná od:	1.9.2026	1.9.2026

„Hra nie je prestávkou od učenia. Hra je nekonečné, pohlcujúce, úžasné, praktické a nádherné dobrodružstvo učenia. Hra je bránou k detskému srdcu."

Obsah

1. Charakteristika školy..... 3
2. Školský stupeň vzdelania.....17
3. Stratégia školy.....18
4. Zameranie školy..... 22
5. Profil absolventa..... 26
6. Kompletný učebný plán a prierezové témy..... 28
7.1 Učebné osnovy pre primárne vzdelávanie.....30
7.2 Učebné osnovy pre nižšie stredné vzdelávanie.....31
8. Formy edukácie a organizácia vyučovania.....33
Formy výchovy a vzdelávania..... 33
9. Metódy vyučovania..... 34
10. Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní..... 35
11. Personálne zabezpečenie chodu školy.....36
12. Priestorové a materiálno-technické podmienky.....37
13. Podmienky zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a učiteľov.....39
14. Vnútorný systém hodnotenia žiakov.....40
15. Vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy.....42
Kompetenčný profil pedagóga.....43
Kritériá hodnotenia pedagóga..... 43
16. Požiadavky na vzdelávanie pedagogických a ostatných zamestnancov..... 44
17. Osobitosti a podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením, nadaním, sociálnym znevýhodnením a cudzincov..... 45
18. Podporné opatrenia..... 47
Podporné opatrenia uplatňované na žiadosť zákonného zástupcu.....51

1. Charakteristika školy

Právna forma: **Súkromná škola – iná právnická osoba**

Forma hospodárenia: **nezisková organizácia**

Dátum vzniku: **1. 9. 2021**

Súkromná základná škola je na základe rozhodnutia MŠVVaŠ č. 2020/10770:9-A2200 od 01.09.2021 ako právny subjekt zaradená do siete škôl a školských zariadení v zmysle zákona č. 245/2008 Z. z. Zriaďovateľom je Ťahanovská záhrada, občianske združenie.

V zaradení žiakov do tried je zohľadnené aktuálne vekové rozloženie i počet žiakov ako aj plánovaný počet žiakov na škole. Počet, štruktúra, zaradenie žiakov do tried a všetky ďalšie náležitosti sú počnúc školským rokom 2021/2022 vedené v informačnom systéme školy v elektronickej podobe, rovnako ako aj dokumentácia pre bežný chod školy. Súčasťou školy je Súkromný školský klub detí (pre oba stupne ZŠ), ktorý podporuje zámer školskej výchovno-vzdelávacej činnosti. Ďalšou súčasťou školy je Súkromná výdajná školská jedáleň. Pracujeme v súlade so základnými demokratickými princípmi a nezávisle od politických strán, náboženských či iných ideologických organizácii.

Škola poskytuje žiakom nielen vzdelávanie, ale aj učenie o živote tak, aby žiakov pripravila pre reálny, naplnený a spokojný život. Ponuka vzdelávania je určená pre všetky deti, škola vychádza v ústrety potrebám nadaných žiakov i žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami formou inkluzívnej edukácie. Naša škola sa takisto profiluje ako škola poskytujúca zázemie a podporu rodinám, ktoré sa z rôznych dôvodov rozhodli pre osobitné formy plnenia školskej dochádzky.

Naším zámerom je profilovať sa ako škola zdôrazňujúca hodnoty vnútornej motivácie, sebaregulácie, sebariadeného vzdelávania, demokracie, aktívnej participácie na správe spoločnosti a slobody a zodpovednosti jednotlivca v duchu ústavy SR a vytvárať tak optimálne podmienky na individuálny rozvoj žiakov s dôrazom na špecializáciu, spoluprácu a tvorbu hraníc v sociálnych vzťahoch.

Demokratické školstvo a vzdelávanie ako základné východisko našej školy

Školský vzdelávací program našej školy vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu a koncepcie slobodných demokratických škôl typu **Summerhill**, ktorej vlastnosti sme podrobne rozpísali do tohto ŠkVP v štruktúre, ktorú očakáva školská legislatíva. Za inšpiráciu ďakujeme zahraničným partnerom, základnej škole Donum Felix, Kladno, ČR (www.donumfelix.cz), slobodnej škole v Ammersee, Mníchov (www.sudbury-schule-ammersee.de) a tiež desiatkam ďalších demokratických škôl fungujúcich po celom svete, ktoré akceptované doktríny nechávajú vystupovať v úplne novom svetle a pomáhajú vyskúšať nové prístupy. Dôsledne uplatňujú základné princípy našej slobodno-demokratickej spoločnosti a umožňujú každému žiakovi získať schopnosti, zručnosti a vedomosti pri zaobchádzaní s demokratickými hodnotami a normami.

Právo na sebariadené vzdelávanie tam platí aj pre deti a mládež, ktorí spolurozhodujú o trávení svojho času. Učenie prebieha ako prirodzený proces uprostred života, v ktorom z demokratickej diskusie vzíde rozhodnutie, akej téme sa budú žiaci venovať, aké sú vhodné metódy, prostredia, pomocné prostriedky a učitelia či externí spolupracovníci, ktorí im môžu byť pritom nápomocní. Predpripravený učebný plán je farebnou paletou, odbornou ponukou

a inšpiráciou, slovné hodnotenie je podnetom pre ďalší rast a prostredie samotné je výzvou pre činnosť zmeny sveta tak, ako ho ľudstvo od vekov pretvára pre progres komunity i jednotlivca. Deti poháňané vnútornou a tým pádom vrodenou zvedavosťou každého človeka objavujú okolitý svet hravou formou. Potreba príslušnosti a účasti je popudom k uvedomelej a úspešnej účasti na správe demokratickej spoločnosti.

Sebariadené vzdelávanie sa uskutočňuje vo vekovo zmiešanom prostredí. Žiaci sa v škole učia tým, že experimentujú, skúmajú, hrajú sa, skúšajú, sledujú ostatných, rozprávajú sa o všeličom, čítajú, nechajú si niečo vysvetliť, skrátka: tým, že sa aktívne zúčastňujú na živote v škole. Žiaci majú aj čas a priestor koncentrovane sa venovať svojim individuálnym záujmom za inšpirácie i podpory kolektívu, učiteľa, prostredia i podnetov širokého okolia, kde sú hranicou len bezpečie dieťaťa, jeho zdravie a demokraticky dohodnuté pravidlá a hranice.

Slobodná škola nie je „školou bez pravidiel“. Školské pravidlá a všetky vážne rozhodnutia, ktoré majú vplyv na školskú komunitu, sa prijímajú konsenzuálne alebo väčšinou hlasov na takmer každodennom komunitnom zhromaždení, na ktorom sú si deti i dospelí rovní. Sťažnosti proti porušeniu spoločne stanovených pravidiel sú prerokovávané v súlade s princípmi právneho štátu a procesov súdnej moci podobne, ako si spravodlivosť predvoláva svojprávnych dospelých na zodpovednosť za ich skutky v bežnej občianskej spoločnosti.

Výhody slobodných škôl sú zrejmé: okrem toho, že doteraz sa žiaci naučili základné zručnosti ako počítanie, čítanie a písanie, koncept slobody prelínajúcej sa s osobnou zodpovednosťou už od útleho veku má mimoriadne vysokú úspešnosť pri riešení tzv. problémových žiakov. To nám ukazuje jedinečný spôsob realizácie nielen individuálneho rozvoja, ale aj rovnosti príležitostí a rozvoja dôležitých životných zručností. Prostredníctvom života v súlade so základnými zásadami školy sa rozvíja kultúra školy, ktorá je zároveň preventívnym základom pred poruchami učenia, problémami správania, návykovým správaním, agresiou a násilím. Absolventi demokratických škôl sa už počas školského obdobia naučia prevziať zodpovednosť za svoj vlastný život, vlastné slová, rozhodnutia a skutky a už v rannom štádiu dokážu úspešne čeliť nástrahám čoraz rýchlejšie sa meniaceho sveta.

Na nasledujúcich stranách poskytneme neštruktúrovaný pohľad na východiská, pojmy, hodnoty, znalosti, princípy, javy, súvislosti alebo modely, ktoré pre nás tvoria kontext alebo ktoré chceme sprostredkovať nastupujúcej generácii. Ich praktickú implementáciu v legislatívnych podmienkach slovenských školských zákonov a vyhlášok uvádzame počnúc kapitolou 2 – „Školský stupeň vzdelania“.

Demokracia

John Dewey, je považovaný za najvýznamnejšieho amerického sociálneho filozofa, bol tiež predstaviteľom chicagskej školy pragmatizmu, predstaviteľom reformnej pedagogiky a vychádzal z behaviorizmu J. B. Watsona. Pred vyše 100 rokmi povedal myšlienku inšpirujúcu aj našu školu: „Demokracia je viac ako forma vlády; je v prvom rade formou spolužitia, spoločnej a navzájom zdieľanej skúsenosti.“ Demokracia popisuje vládu ľudu; formu politického života, ktorá je založená na rovnosti a slobode všetkých občanov; a aktivity spoločnosti alebo štátu sa odvíjajú od vôle celého ľudu. Pôvodným cieľom demokracie je ochrana perspektívy sebarealizácie každého občana. Je nastolená rovnováha medzi záujmami jednotlivca a požiadavkami spoločnosti. Naše deti budú pripravené na život dospelých a demokratických občanov práve vtedy, keď už počas školského obdobia nájdu

demokratické prostredie, v ktorom sú demokratické hodnoty a normy súčasťou každodenného školského života. Výchova k demokracii vyžaduje školy, ktorých povaha je demokratická v každom ohľade. Presne toto umožňuje naša škola. Už v detstve sa zaobchádzanie s demokratickými štruktúrami nielen učí, ale aj zažíva. Príprava žiakov na život v demokracii prebieha v každodennom školskom živote: spoznajú a rozvíjajú hlbšie pochopenie procesov politického rozhodovania a rastúcu schopnosť aktívne a samostatne sa zúčastňovať na procesoch formovania spoločenského názoru. V škole sú obzvlášť dôležité vedomosti o základných právach, ako aj o potrebe ich ochrany. Zaručenie dôstojnosti dieťaťa a zaistenie ochrany jeho prirodzených, zákonných práv, patrí k najvyšším prioritám každej demokratickej školy. Vďaka tomu sú študenti nielen účinne chránení pred fyzickými a psychickými útokmi, ale sa aj skôr zastaví individuálne násilie a posilní sa všeobecný zmysel pre spravodlivosť. V škole je okrem toho chránená a posilňovaná perspektíva sebarealizácie. Žiaci sa učia zaujímať sa o svoje záľuby a potreby a osvoja si právo vziať život do svojich rúk. Škola je demokraticky riadená žiakmi a zamestnancami prostredníctvom komunitného zhromaždenia, zásada rovnosti tu pritom predstavuje dôležitý základ, preto žiaci aj zamestnanci majú spoločné práva a zodpovednosti pri spolurozhodovaní o živote školy.

Najmä na školskom zhromaždení si žiaci všetkých vekových kategórií osvojujú okrem mnohých ďalších zručností aj výrazné pochopenie demokracie. Každý člen školy má právo a možnosť sa zúčastňovať na riadení záležitostí školy. K tomu patria napr. príspevky a hlasovania na školskom zhromaždení, prevzatie „volených úradov školy“, návrhy súvisiace so školským poriadkom a ďalšími organizačnými poriadkami (napr. špecifických miestností, učebných pomôcok apod.), riešenie konfliktov atď. Ľudia žijúci v škole sú rovnako zodpovední za vedenie školy a tým zosobňujú: „Je to naša škola“. Žiaci zistia, že pravidlá regulujúce spolužitie nevychádzajú svojvoľne od vyššej moci, ale sú nimi rozumne určené. Vedia, že pravidlá je možné meniť a priamo zažívajú účinky zmenených pravidiel. Rovnaké volebné práva pre zamestnancov a žiakov pri správe spoločných záležitostí majú za následok posilnenie sebaúcty a podporu rešpektu a (seba)dôvery: „Mám rovnakú hodnotu ako ostatní. Som dôležitý a som tu rešpektovaný“, opisuje povedomie, ktoré z toho vyplýva. Žiaci sa učia rozbiehať vlastné projekty, formulovať argumenty pre zvládnutie diskusií, sieťovať názorovo príbuzných podporovateľov, získavať väčšinu pre svoje nápady a realizovať tak svoje plány. Toto je prebudenie obozretnej a zodpovednej podnikateľskej mysle. Školské zhromaždenie pritom ponúka dobrú príležitosť rozprávať pred publikom a zrozumiteľne sa vyjadrovať. Praktizuje sa tam diskusná kultúra, v ktorej nechá jeden druhého dorozprávať, navzájom sa počúva, v ktorej je každý povzbudený k vyjadreniu svojho názoru, svojej úvahy alebo svojich návrhov – kultúra diskusie, v ktorej sa spoločne hľadajú dobré riešenia. V tejto demokratickej spoločnosti dosahuje individuálna sloboda svoje hranice pri strete s ostatnými členmi.

Spoločnosť

Okrem sprostredkovania demokratických hodnôt sa primárne zameriavame na intenzívne porozumenie kultúry spoločnosti. Medziľudské vzťahy v škole sú určené predovšetkým starostlivosťou, solidaritou, zmyslom pre zodpovednosť a spoľahlivosťou. Toto stimuluje v prvom rade emočné a sociálne zručnosti dieťaťa a posilňuje okrem toho vzájomnú spoluprácu a súdržnosť. Škola sa snaží pripraviť žiakov a žiačky na život v rozmanitej, inkluzívnej a multikultúrnej spoločnosti. Od všetkých zúčastnených sa

požaduje, aby sa vysporiadali s rôznymi náhľadmi a postojmi, vytvorili si vlastný názor a tento potom buď reprezentovali alebo ho v prípade potreby prehodnotili. Tento prístup má pozitívny vplyv na nezávislé a kritické myslenie každého jednotlivca a slúži hlavne na to, aby sa rozmanitosť a sloboda názorov stali nevyhnutnou súčasťou každodenného školského života. Škola povzbudzuje žiakov k ohľaduplnosti a porozumeniu voči sebe i voči iným ľuďom. Každý si tak môže zachovať svoj vlastný individuálny štýl a rozvíjať sa svojím jedinečným spôsobom.

Individualita

Žiak našej školy zistí počas svojho školského obdobia, že individualita a spoločnosť sa vzájomne podmieňujú. Jeho osobný rozvoj je obohatený najmä tým, že je súčasťou spoločnosti a komunity. Prirodzeným spôsobom má prostredníctvom vymieňania názorov so spolužiakmi a zamestnancami rôznych vekových kategórií možnosť študovať rozmanitosť, zažiť samého seba v prípade jednoty názorov alebo v ohraničení, a tým si vytvoriť obraz o sebe v rámci spoločnosti. Je podporený pri rozvoji svojich individuálnych nadaní a talentov. V tomto smere mu škola poskytuje dostatok času k sebapoznávaniu a zavádza k tomu potrebné rámcové podmienky, poskytuje podnety, bezpečný priestor a inšpiráciu. Toto dáva žiakovi primeranú slobodu dostatočne spoznať svoju sebaurčenie a naučiť sa ho čoraz viac oceňovať. Prostredníctvom zohľadnenia svojej jedinečnosti môže žiak taktiež rozvíjať zdravú úroveň sebavedomia. So zvyšujúcou sa istotou sa vydá na svoju cestu učenia a tvorenia. Toto mu umožní na vlastnú zodpovednosť zvládnuť výzvy aj v budúcnosti, na základe individuálnych stratégií konania. Žiakov vedieme k tomu, že sami nesú zodpovednosť za svoje vzdelanie. Je na spoluzodpovednosti žiakov, kedy si zvolia aký učebný obsah a akým spôsobom ho budú prijímať, štát reprezentovaný školou pre nich zabezpečuje ponukové rámce. Každý jednotlivec je na úrovni jeho schopností a znalostí zodpovedný za svoje konanie a jeho následky voči sebe a voči školskej spoločnosti, ktorá pomáha nastavovaním zrkadla žiakovi i dospelému v sebareflexii bez odsudzovania alebo znevažovania. Individualita každého dieťaťa je založená najmä na rôznorodosti (zručnosti a vlastnosti sa u každého dieťaťa stretávajú rôznym spôsobom), sebapoznaní (po druhom roku života začína dieťa vedome vnímať seba ako osobu) a vonkajšom vnímaní (na základe spôsobov, akým rodičia jednajú so svojím dieťaťom, jeho spoločenské uznanie skrz blízkych osôb a rovesníkov, kultúrne a spoločenské faktory atď. taktiež ovplyvňujú individualitu dieťaťa).

Rôznorodosť

Kombinácia spomenutých rôznych vývojových charakteristík ukazuje rozmanitosť individuality každého dieťaťa. Rozdielnosť medzi deťmi rovnakého veku vzniká, pretože vlastnosti, schopnosti a záujmy sa vytvárajú od dieťaťa k dieťaťu odlišne (napr. veľkosť tela, vlastnosti tela) a dozrievajú rôznou rýchlosťou (napr. hovorený jazyk, motorika; interindividuálna variabilita). Vlastnosti a schopnosti sa taktiež odlišne vytvárajú a dozrievajú rôznou rýchlosťou u jednotlivého dieťaťa (napr. jazykové schopnosti sa vyvíjajú rýchlejšie ako motorické; intraindividuálna variabilita). Určité schopnosti môžu mať od dieťaťa k dieťaťu iné vývojové priebehy (napr. skorý lokomotorický vývoj; variabilita vývojového priebehu). Jedinečnosť je vlastná každému človeku. Postoj, ktorý rozpoznáva a podporuje rozdielnosti medzi deťmi, slúži jednotlivcovi i spoločnosti, pretože spoločnosť sa spolieha na jednotlivca a jednotlivec na spoločnosť. Na úspešné prežitie potrebuje spoločnosť (prijať) rôznorodosť individuality.

V spoločnosti, ktorá dáva priestor každému členovi pre jeho jedinečnosť, vládne atmosféra plná rešpektu, všímavosti a vzájomnej dôvery. Z toho vyplýva ďalšia výhoda demokratických škôl: schopnosť integrácie. Koncept slobodných demokratických škôl vychádza z toho, že deti a mládež prinášajú so sebou zásadne odlišné predpoklady pre vzdelanie. Toto podporuje žiakov zažiť svoj individuálny potenciál resp. ho eventuálne opätovne objaviť, aby mohol byť plne rozvinutý. Ľudia, ktorí majú slobodu vo svojom prejave života, poskytujú túto slobodu taktiež iným ľuďom a živým bytostiam. Egoizmus a konkurencia týmto strácajú svoju úrodnú pôdu. Aj žiaci, bežne vnímaní ako so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo so znevýhodnením, takto nájdu svoje vhodné miesto v školskej spoločnosti – dokonca je možné, že toto znevýhodnenie sa bude prejavovať v oveľa menšej miere, pokiaľ si dieťa zvolí zvládnutie problému o čosi neskôr alebo jemu vyhovujúcim spôsobom. Žiaci s migračným alebo zmiešaným kultúrnym pozadím či z bilingválnych rodín obohacujú rozmanitosť prostredníctvom svojich jazykových a kultúrnych osobitostí. Za týchto podmienok zažívajú dospievajúci každodenne pocit bezpečia, dôvery a istoty. Týmto spôsobom zažijú rovnováhu medzi individualitou a toleranciou ako základom spoločenského mieru a medzinárodného porozumenia.

Sloboda

Žiaci našej školy môžu odhaliť svoju prirodzenú pracovitosť a zodpovedne ju ďalej rozvíjať. Žiakmi volený učebný obsah sa takto rýchlejšie spracuje, lepšie asociuje a trvalejšie spája s už naučeným a prakticky odskúšaným. Ak sa žiak rozhodol preskúmať určitú oblasť záujmu, sleduje svoje ciele s najvyššou mierou vytrvalosti a koncentrácie, a čo je oveľa dôležitejšie, s radosťou a entuziazmom. Žiaci školy majú popri iných formách učenia možnosť zažiť svoj tvorivý potenciál vo voľnej hre. Pre našu školu je hravé učenie nielen prostriedkom k dosiahnutiu cieľa, ale oveľa viacej, cieľom samo o sebe. Škola vsádza na spontánnosť žiakov a necháva rodiacej sa kreativite voľný priebeh. Týmto sa v prvom rade vypestuje chuť učiť sa, zachová prirodzená zvedavosť a v neposlednom rade vzbudí prirodzená radosť zo získavania vedomostí. Žiaci školy sa učia dôverovať svojim prirodzeným schopnostiam a svojmu vlastnému rytmu. Žiaden zo zamestnancov neprijme jednostranné mocenské rozhodnutie o učebnom obsahu, spôsobe a čase pre vzdelávanie žiaka. Takto majú všetci žiaci individuálnu slobodu vyjadriť sa, spochybňovať a organizovať sa im blízkym spôsobom. Môžu nasledovať svoje osobné záujmy a majú dostatok času na realizáciu svojich prirodzene existujúcich impulzov. Toto môže u všetkých zúčastnených zanechať pocit spokojnosti a opäť to posilní deti a mládež vo viere v samých seba a vo svoj vlastný potenciál. Naša škola je preto miestom učenia a života, v ktorom má každý žiak možnosť sa samostatne a bez akéhokoľvek násilia a nátlaku vzdelávať. Žiaci každého veku spoločne s učiteľmi rozhodujú čo, ako, kedy a kde sa učia a s koho pomocou sa to učia. Záležitosti súvisiace so zmenou vlastností priestorov, organizáciou žiackej práce, projektovým vyučovaním či výletmi sú iniciované žiakmi a podporované sprievodcami učenia (učiteľmi i komunitou). Žiaci nedostávajú žiadne známky, sú otázkami i komunitou vedení k sebahodnoteniu a aj vďaka slovnému hodnoteniu v polročných intervaloch sa naučia sami rozpoznávať svoje vlastné výkony a pokroky. Nepotrebujú nás dospelých na zhodnotenie, či bicykel správne prehadzuje, či dokážu sledovať video v cudzom jazyku alebo či nezabudli dôležitú ingredienciu do pečenia; budeme prítomní, aby sme slobodný rozlet obmedzovali v situáciách ohrozenia života, zdravia alebo práv tretej strany, ale nechceme naším hodnotením odpovedať na deťmi nepoložené otázky.

Vrodená zvedavosť

Aristoteles prehlásil už pred viac ako 2000 rokmi: „Človek je od prírody zvedavý.“ Deti chcú pochopiť svet, ktorý ich obklopuje. Chcú sa učiť, je to prirodzené. Už aj dojča spontánne objavuje svoje prostredie, všetky kanály vnímania sú otvorené. Každá hra, každé konanie, každý kontakt s prostredím je učením. So zvedavosťou a úžasom skúma svet, v ktorom žije. Zvedavosť však nie je svojvoľná. Vzťahuje sa vždy na tie schopnosti, ktoré práve dozrievajú. Vedie dieťa k tomu, aby hľadalo vo svojom prostredí potrebné skúsenosti a tak dlho ich opakovalo, až kým nebudú zvnútornené. Domnienku, že udržateľné učenie kognitívnych obsahov sa dosiahne externou motiváciou resp. tlakom, vyvracia výskum mozgu. Výsledky neurologických výskumov potvrdzujú empirické hodnoty a poznatky reformných pedagógov. Prof. Spitzer uvádza: „Znovu a znovu sa pokladá otázka, ako je možné dosiahnuť motiváciu (...). Ľudia sú od prírody motivovaní, nemôžu si pomôcť, pretože na to majú v mozgu vybudovaný mimoriadne efektívny systém. Pokiaľ by sme tento systém nemali, tak by sme neprežili. Tento systém je stále v činnosti a okrem spánku ho nemožno vypnúť. Otázka ako motivovať ľudí má preto asi taký zmysel ako otázka: „Ako dosiahnuť hlad?“ – jediná rozumná odpoveď je: „Nijako, pretože sa objavuje sám od seba.“ Ak niekto preskúma dôvody pre otázku generovania motivácie ukáže sa, že v konečnom dôsledku ide o problémy, ktoré má niekto so skutočnosťou, že niekto druhý nechce robiť to, čo chce on sám, aby ten druhý spravil. V takýchto prípadoch sa javí motivácia ako problém. Zdá sa, že niekto musí motivovať niekoho iného.“ (Spitzer, Manfred. Učenie, 2002, str. 192) Jadrom nášho prístupu je presvedčenie, že každý človek má v sebe od začiatku svoj plný potenciál zvedavosti a chuti učiť sa. Učenie ale vyžaduje bezpečné prostredie, v ktorom môžu deti rozvíjať svoju osobnosť bez strachu a tlaku, nasledujú svoje záujmy, idú svojou cestou, zbierajú skúsenosti a môžu robiť chyby, aby sa z nich poučili.

Vzdelávanie špecifické pre rozvoj jednotlivca

Vychádzajúc z vývojového modelu psychologičky Sandry Scarr, dieťa už nemožno porovnávať s „tabula rasa“, ktorú možno akokoľvek popísať. Namiesto toho spočíva vývoj dieťaťa v postupnom dozrievaní mnohých schopností. Dieťa samo aktívne vyhľadáva tie skúsenosti, ktoré potrebuje na získanie určitých schopností. Po určitom období precvičovania danej schopnosti je táto vnútorne prijatá a už si nevyžaduje zvýšenú pozornosť (Spitzer, Manfred, 2002, kap. 4). Dieťa si navyše vyberá skúsenosti potrebné na svoj ďalší vývojový krok. Preto sú jeho záujmy a sklony selektívne zamerané na jeho osobný rozvoj. Ponuka, ktorá presahuje potreby dieťaťa, zostáva naproti tomu nevyužitá alebo dokonca brzdí jeho rozvoj. (Spitzer, Manfred, 2002, kap.12). Toto potvrdzuje názor mnohých vedcov, ktorí definujú učenie ako stavebný proces (Dutke, Stephan, 1994). Podľa tohto si človek v nepretržitom procese konštruuje model sveta alebo určitý skutkový stav a na základe svojich skúseností ho znova a znova prehodnocuje. Myšlienka učenia ako individuálneho konštrukčného procesu implikuje, že učenie sa neriadi stanoveným harmonogramom. Pokiaľ vychádzame z tohto prístupu k učeniu, nezdá sa, že by malo zmysel človeku diktovať, v akom poradí a v akom časovom rámci by mal prijať určité informácie. Iba samotný žiak vie, ktoré informácie možno akurát zmysluplne integrovať do jeho modelu. Je preto dôležité, aby žiak slobodne nasledoval svoju zvedavosť a mohol sa zaoberať otázkami, ktoré mu akurát vyvstávajú. „Deti neprijmú vynútené ponuky, budú tráviť nevyužitý čas odmietaním a ťažko odfiltrujú, čo je pre nich dôležité.“ (Prof. Dr. Wolf Singer, Riaditeľ oddelenia neurofyziológie

Inštitútu Max-Planck pre výskum mozgu, Frankfurt, Pozorovateľ v mozgu, str. 56 a nasl.) V našej škole zohľadníme vzdelávanie špecifické pre rozvoj jednotlivca. Každý žiak má zabezpečené právo a slobodu prispieť k výberu skúsenosti, ktoré zažije, pretože ich v danom okamihu potrebuje pre svoj rozvoj. Pre dieťa nespočíva prirodzený popud k učeniu v jeho konečnom produkte, schopnostiach, postoji alebo vedomostiach, ale v samotnom učebnom procese. Prvoradou potrebou je získať skúsenosti, ktoré sú významné pre individuálny rozvoj. Obchádzky, neúspechy a sklamania takisto patria k učebným skúsenostiam, rovnako ako úspech a tým získané vedomosti a schopnosti. Nakoľko individuálna potreba a tým sa rodiaci záujem o učebný proces sú také dôležité, dieťa si samo určuje obsahy a načasovanie svojej činnosti a naša škola ho v tom má obmedzovať čo najmenej. Sebapoznanie a sebakontrola sú nevyhnutné pre rozvoj osobnej zodpovednosti, individuálnych učebných stratégií a sebaúcty. Prostredníctvom samostatného učenia sa dospievajúci učí zvládať problémové situácie. Dieťa zostane neustále zaujaté, pokiaľ bude ovládať svoje konanie. Jeho aktivity budú prinášať radosť a pretavia sa do zmysluplných skúseností. Pokiaľ si dospievajúci sám zvolí svoje ciele a bude rozhodnutý ich dosiahnuť, ukáže vysokú mieru pracovitosti, koncentrácie a výdrže. Samostatne vybraný učebný obsah bude prebratý vo veľmi krátkom čase, s tým súvisiace schopnosti sa rýchlo rozvinú a vedomosti sa natrvalo uložia. Preto v našej škole žiak taktiež rozhoduje o učebných obsahoch a cieľoch, o formách, cestách a časoch i miestach svojho učenia sa. Môže sa rozhodnúť, či chce pracovať sám, s niekým alebo v skupine. Dostane možnosť hodnotiť svoje výkony podľa ním určených kritérií a našou zodpovednosťou je pomôcť v tomto sebahodnotení napríklad otvorenými otázkami, poskytnutím podnetných výziev alebo poukázaním na objektívny spoločenský kontext. K samostatnému vzdelávaniu patrí taktiež zvolenie svojho sprievodcu učením na dosiahnutie vedomostí a podporu vlastných učebných procesov, pričom ním môže byť nielen dospelý, ale aj iné dieťa či skupina detí. Sebapoznanie vedie k schopnosti nasledovať svoje individuálne záujmy vlastným tempom a prirodzene rozvíjať svoje talenty a vlohy.

Osobnostné a sociálne schopnosti ako základ úspechu

Okrem odborných znalostí, analytických a rozhodovacích schopností považujú v dnešnej dobe firmy za nemenej relevantné kritéria osobnostné vlastnosti ako schopnosť samostatne pracovať, angažovanosť, odolnosť, zmysel pre zodpovednosť, schopnosť pracovať v tíme, komunikačné schopnosti a schopnosť kedykoľvek motivovať seba a ostatných. V tejto súvislosti je zaujímavé spomenúť, že v posledných desiatich rokoch výskum čoraz viac skúmal vplyv týchto kompetencií na profesionálny a personálny úspech. Po dlhú dobu sa inteligenčný kvocient (IQ) a akademický výkon považovali za meradlo pravdepodobného úspechu osoby v (profesionálnom) živote, dlhodobé štúdie však ukazujú, že „emočná inteligencia (EQ)“, ktorá zahŕňa osobnostno-emočné a sociálne zručnosti, sa javí byť rovnako významná. Naša škola preto výrazne posilní procesy smerujúce k podpore emocionálneho života žiakov.

Schopnosť učiť sa a osobné „meta-zručnosti“

V zásade, ale aj s ohľadom na veľké výzvy našej doby, sa javí ako priam nevyhnutné, chápať vzdelávanie a osobný rozvoj ako komplexný a neoddeliteľný proces učenia a žitia. Takto sa učenie ako čistý proces obohacovania vedomostí nahradí všeobsiahlym celoživotným procesom vzdelávania. Zapamätať si ľahko dohľadateľné a rýchlo zastarávajúce vedomosti, sa stáva v našom životnom kontexte čoraz menej užitočné. V

dnešnej dobe je oveľa viacej žiadanejšia schopnosť učiť sa. Pod to spadá ochota sa neustále púšťať do nových učebných oblastí, vedieť sa samostatne a proaktívne zaškoliť a prehĺbiť do komplexnej témy, sám a v tíme si osvojiť skutočný stav, vedieť, ako sa dostať k požadovaným informáciám a ako tieto odprezentovať alebo sprostredkovať, analyzovať komplexné situácie, ako aj vedieť kreatívne, inovatívne a prepojene myslieť atď. Základom tejto schopnosti učiť sa sú osobné „meta-zručnosti“ ako emočné, sociálne a osobné schopnosti. Iba ten, kto dobre pozná samého seba a svoje potreby, vie dobre ovládať aj negatívne pocity a konštruktívne sa vysporiadať s kritikou. Iba ten, kto si vytvoril dôveru vo svoje vlastné schopnosti, sa nenechá od svojho cieľa rozptýliť ani vyskytnutými prekážkami a bude neustále a tvorivo hľadať riešenie. A iba ten, kto bude vedieť komunikovať a spolupracovať so svojimi blízkymi, bude vedieť, bez ohľadu na oblasť, splniť svoju budúcu pracovnú úlohu.

Rola rodiny a dospelých v domácnosti dieťaťa

Je dôležité, aby rodina poskytla podporu nášmu spôsobu výchovy a vzdelávania, pretože len v hodnotovo ucelenom prostredí sa môže dieťa cítiť bezpečne. Z biologického hľadiska je prirodzenou úlohou rodičov v živote starať sa o deti a formovať prechod dospievajúceho od závislosti k nezávislosti. Zasahovaniu do ich životov sa nie vždy dá vyhnúť, ale cesta k samostatnosti je ľahšia, ak je toto obmedzené na minimum. Úlohou školy v spoločnosti je vytvárať prostredie, v ktorom sa deti môžu pripravovať na život dospelých. V našej škole sú im od začiatku poskytované praktické skúsenosti s primeranou mierou nezávislosti a sebaurčenia. Na dennej báze si kladú otázku, čo by sa chceli naučiť, čím by chceli stráviť čas a nie sú presycovaní množstvom nevyžiadaných podnetov. Niekedy budú čas tráviť aktivitami, ktorých nevyhnutnosť a účel sú mimo chápania (niektorých) dospelých. Potreba rodičov starať sa (napr. o budúcu kariéru dieťaťa) sa tak opakovane môže dostať do konfliktu s nevyhnutnosťou vedieť niečo „nechať tak“ alebo „dôverovať dieťaťu“. Z tohto dôvodu je nevyhnutný jasný postoj zákonných zástupcov k vzdelávaniu dieťaťa. Je dôležité, aby (ste) skutočne stáli za rozhodnutím pustiť svoje dieťa do tejto školy, čo sa zároveň rovná neodsudzujúcej akceptácii rozhodnutí, ktoré vaše deti na našej škole príjmu. Dôvera rodičov je jedným z najdôležitejších predpokladov úspešného samostatného rozvoja a ak bude chýbať, nedokážeme ju v škole nijako nahradiť. Naši žiaci potrebujú istotu, že najbližší príbuzní príjmu ich jedinečnosť, ich voľby a podporia ich bezpodmienečnou láskou. Táto istota predstavuje základ pre cestu za slobodou – môžeme to vidieť už v prvých vzdialeniach sa malého dieťaťa od mamy, ktoré jej prítomnosť opakovane kontroluje; postupne sa ale odhodlá na väčšie a väčšie vzdialenosti a príde späť, keď bude mať odreté koleno; a keď bude pripravené na vlastný život, raz už nepríde a nastúpi vlastnú cestu, na ktorú ho rodina i škola roky pripravovali.

Rola školských zamestnancov a učiteľov

V našej škole pracuje tím zamestnancov s rôznym odborným pozadím. Okrem akademických schopností a pedagogickej kvalifikácie majú zamestnanci a externí spolupracovníci širokú škálu ďalších kvalifikácii ako napr. organizačné, remeselné, hudobno-umelecké a športové schopnosti, aby bol deťom poskytnutý široký výber vzdelávacích možností. V rámci školskej komunity sa zamestnanci starajú o udržiavanie chodu školy a sprevádzajú deti a mládež pritom, aby si sebavedomo, autenticky a na vlastnú zodpovednosť vytvorili svoj život. Sú k dispozícii ako kontaktné osoby a poskytujú deťom

vnútornú istotu, aby v prípade potreby vyhľadali podporu. Dôvera vo vlohy, talenty a schopnosti každého žiaka vytvára dôležitý základ pre vydarené spolužitie a úspešné učebné procesy. Zamestnanci okrem bežnej zodpovednosti učiteľa v škole taktiež dôsledne počúvajú, odpovedajú na otázky, pomáhajú pri vyhľadávaní informácii, odporúčajú metódy ako si (možno i samostatne) osvojiť vyučovaciu látku a prihliadajú pritom na individuálne učebné potreby a požiadavky. Uskutočňujú vyučovanie, poskytujú podporu žiakom pri vyhľadávaní vhodných aktivít, informačných zdrojov, externých spolupracovníkov, stáže a exkurzie poskytujúcich podnikov, výletov, kultúrnych či umeleckých zážitkoch, rozličných mimoškolských aktivít alebo iných podnetov. Kto chce iných podporovať pri autentickom a nezávislom formovaní svojho života, pri ktorom si budú seba samých žiaci vážiť a akceptovať, má tento nárok aj voči sebe. Toto si vyžaduje pripravenosť na sebareflexiu, prácu s vlastným egom a odvahu čeliť výzvam každý deň. Ako skúsené, živé a stabilné osobnosti, disponujú zamestnanci vysokým stupňom jasnosti a schopnosti rozlišovať, aby na jednej strane poskytli deťom primeranú autonómiu pri učení a na strane druhej prispeli ako učitelia svojimi vedomosťami, skúsenosťami, overenými postupmi a pohľadom štátu na vzdelávací proces. V našej škole spolurozhoduje školské zhromaždenie o prijatí a ďalšom zamestnávaní zamestnancov. Toto zohľadňuje demokratickú zásadu, že spolurozhodovanie by malo byť umožnené všade, kde je človek priamo dotknutý dopadmi týchto rozhodnutí.

Miešanie vekových kategórií

Miešanie vekových kategórií v našej škole podporuje prirodzeným spôsobom schopnosť detí myslieť a riešiť problémy a poskytuje širokú škálu informačných kanálov. Umožňuje voľný tok interakcie medzi ľuďmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych bodoch procesu dozrievania. Pozorovaním iných modelov života či učenia sa získavajú žiaci početné mechanizmy vytvárania modelov, ktoré môžu využiť vo svoj prospech. Nové učebné stimuly a motivácia ponúkajú príležitosť podniknúť množstvo prekvapivých a nepredvídateľných krokov. Deti a mládež rôznych vekových kategórií tým navzájom rovnako profitujú. Žiaci sa učia napodobňovaním, výučbou, vysvetľovaním, ukazovaním, pozorovaním či ďalšími spôsobmi. Miešanie vekových kategórií zodpovedá zdravej ľudskej motivácií učiť sa z každého dostupného zdroja. Vo vzdelávacom prostredí, v ktorom každý môže hľadať naplnenie potrieb, s kým, čím a ako bude získavať poznatky, je prospešné, ak sa stretávajú ľudia rôznych vekových kategórií, nakoľko záujem o určité témy sa neobjavuje u všetkých v rovnakom veku.

Miešaním rôznych vekových kategórií je možné prostredníctvom spoločného života vybudovať a rozvinúť základné sociálne skúsenosti, napríklad ako pomáhať a dostávať pomoc (schopnosť spolupracovať, starostlivosť), úcta a ohľaduplnosť k odlišnosti (schopnosť tolerovať a integrácia), učenie od druhých a spoločné učenie a spolužitie (schopnosť pracovať v tíme a komunikácia). Spolužitie mladších, starších i znevýhodnených žiakov s rôznou úrovňou vývoja, rozličnými schopnosťami a záujmami, vyostruje povedomie o individualite jednotlivca, na druhej strane ale vedie na základe demokratických štruktúr a úctivého vzájomného zaobchádzania k posilneniu pocitu spolupatričnosti.

Zmena paradigmy, vonkajšie podnety a nuda zo seba samého

Jednou z najťažších výziev, ktorej žiaci čelia v našej škole, môže byť prechod z doterajšej školskej štruktúry na štruktúru, kde sú spoluzodpovední za svoje vzdelanie. Po počiatočnom nadšení zo slobody je obrat k sebaurčeniu zvyčajne ovplyvnený nudou a

dezorientáciou. Toto sa považuje za dôležitú fázu učenia. Ide o liečivý prechodný čas medzi zaplavením a závislosťou od vonkajších podnetov a bodom, od ktorého bude žiak nasledovať vlastné vnútorné impulzy a osvojovať si to, čo ho naozaj zaujíma. Počas tejto doby sa môžu vo väčšej miere objavovať znudenie, konflikty, obavy, frustrácie a agresia. Zamestnanci v tejto fáze neponúkajú pomoc prostredníctvom ideí alebo podnetov, aby žiakov oslobodili od nudy alebo aby im poskytli „hračky“, ciele či orientáciu. Dospelí, zvlášť tí s odborným pozadím z psychológie, sú tu pre žiakov, keď ich potrebujú, a ponúkajú podporu pri zaobchádzaní s „negatívnymi pocitmi“, ktoré sa objavujú. Tu je obzvlášť dôležité dať deťom pocit, že sa s ich emóciami stretávajú bez úsudku. Takže sa môžu kedykoľvek cítiť prijatí vo svojej individualite, a tým sa cítiť bezpečne a podržaní. Ich osobnosť sa posilňuje predovšetkým vtedy, keď aj od rodičov zistia, že títo majú hlbokú dôveru v ich schopnosti a nadania. Táto prechodná fáza umožňuje žiakovi rozvíjať sa smerom ku kritickému posúdeniu vonkajších vplyvov a očakávaní. Otvára pohľad na to, čo zodpovedá vlastnej osobnosti a záujmom (nie je potrebné na to čakať do tridsiatky). Niektoré otázky môžu byť nápomocné, napr. typu: „Čo je pre mňa dôležité? Čo si o tom myslím? Aký je môj pocit k tomu? Naozaj toto patrí ku mne? Čo potrebujem? Čo chcem? Kto som? Aký je zmysel mojej existencie? Prečo som vlastne tu?“ Položením týchto otázok môže jednotlivec získať prístup k samotnému zmyslu života a škola ako výchovná inštitúcia, napriek tomu často bezradná a bez jasného hodnotového ukotvenia, má poskytnúť bezpečný a podnetný priestor na kladenie týchto otázok i diskusiu o nich. Výsledkom je autenticita, vnútorná sloboda, sebadôvera a schopnosť prevziať zodpovednosť za seba a spoločnosť. Prechod k sebavzdelávaniu môže zabrať veľa času, ale pri vnímaní rovnosti výchovy a vzdelávania z neho nebudeme ukrajovať s cieľom držať krok s pomyselným kurikulom – dôsledky zanedbania týchto otázok často v spoločnosti vidíme cez psychicky neisté, rozhnevané či hodnotovo stratené davy (mladých) ľudí zakrývajúce svoju neistotu falošnými životmi na sociálnych sieťach či hnevom a revoltou voči neurčitému „systému“.

Spoločenské zmeny

Existujúce učebné koncepty sú založené na čase, mieste a stave kultúry, v ktorej boli vyvinuté. Nijako minulosti tento stav nevyčítame, pretože mnohí konali podľa najlepšieho vedomia a svedomia na úrovni poznatkov svojej doby. Vychádzali pri modelovaní vzdelávania z potrieb doby a slúžili potrebám doby, v ktorej boli potrebné základné zručnosti, postupy a techniky, najmä na udržanie chodu priemyselných strojov. Súčasná spoločenská zmena spochybňuje myšlienku základného učebného plánu. Už nemôžeme predpovedať, ktoré vedomosti budú pre naše deti užitočné v budúcnosti, pretože s predĺžením veku dožitia a zrýchlením spoločenských zmien nik netuší, čo o desiatky rokov bude formovať svet či pracovný trh. Poznáme však predpoklady na získanie základných, pre život nevyhnutných, zručností. V prospech budúcej spoločnosti potrebujú žiaci priestor na rozvoj svojej individuálnej osobnosti. Novšie poznatky o osobitostiach učenia objasňujú, aký pozitívny vplyv má učebné prostredie, ktoré nezasahuje do vývoja dospievajúcich direktívnym spôsobom. Predpoklad, že IQ je rozhodujúci pre profesionálny úspech, viedol k jednostrannému zameraniu učebných osnov na kognitívno-intelektuálnu podporu. To spôsobilo značnú nerovnováhu medzi sociálnym a duševným poznaním, čo v konečnom dôsledku viedlo k oddeleniu získavania vedomostí a formovania osobnostného charakteru. Svet, v ktorom žijeme, sa mení dychberúcim tempom a v budúcnosti sa bude meniť ešte rýchlejšie. Dnešný pracovný svet sa už výrazne líši od sveta 60tych alebo 80tych rokov.

Transformácia z produkčnej spoločnosti na spoločnosť poskytujúcu služby a informačnú spoločnosť prináša so sebou nové požiadavky v pracovnej praxi. V priebehu globalizácie platia pre zamestnancov oveľa vyššie štandardy v oblasti personálnych, sociálnych a medzikultúrnych schopností, ako tomu bolo ešte pred niekoľkými desaťročiami. A pokiaľ ide o konkurencieschopnosť podniku, tá závisí v doposiaľ neznámej miere od toho, do akej miery sú manažéri a zamestnanci schopní adekvátne, inovatívne a kreatívne reagovať na komplexné úlohy resp. do akej miery sú schopní konštruktívne komunikovať a kooperovať s kolegami a zákazníkmi. Vzdelávanie tieto zmeny musí reflektovať a to zvlášť to „štátom vynucované“, vďaka ktorému spoločnosť zabezpečuje zrovnávanie príležitostí bez ohľadu na spoločenské zázemie jednotlivca.

Moderné vzdelávanie a osobný rozvoj ako základ

Je zrejmé, že moderné a na budúcnosť orientované vzdelávanie považuje tieto osobné schopnosti a zručnosti za esenciálne a v ideálnom prípade ich neoddeľuje od učebných schopností. Ako ukazujú výsledky štúdie PISA, nemecký školský systém už tieto požiadavky nespĺňa pri všetkých žiakoch. Publikácia OECD uvádza: „Jednou z najdôležitejších implikácií výsledkov predložených v tejto správe (štúdia PISA) znie, že je užitočné, aby vzdelávacie systémy podporovali schopnosť žiakov a žiačok sa efektívne a teda samostatne učiť. Prístupy žiakov k učeniu, menovite ich aplikácia učebných stratégií, ich sebadôvera a ich motivácia, predstavujú centrálne aspekty vzdelávania. Sú nielen smerodajné pre školský úspech, ale môžu byť taktiež všeobecne považované za vzdelávací prínos.“ (Artelt, Cordula et. al., Das Lernen lernen, 2003, str. 82) Ekonomika na to už nejaký čas upozorňuje a reaguje na to: napríklad pri výbere personálu musia uchádzači čoraz viac presviedčať o vyššie uvedenej emočnej inteligencii (EQ). Tradičná školská forma sa už nejaký čas čoraz viac mení. Väčší význam sa pripisuje dlhodobému učeniu, neformálne formy učenia sa dostávajú do popredia, prinajmenšom na vstupnej úrovni nadobúda na význame miešanie vekových kategórií a hravé učenie. Stále viac sa presadzujú formy výučby zamerané na študentov, čím vzniká možnosť komplexného a samostatného zažitia, jednania a učenia. Našim cieľom je urýchliť túto zmenu našim dobrým príkladom pre Slovensko: ako žiť v škole, ktorá plní požiadavky ústavy slobodného štátu, rozvíjať vedomosti a zručnosti, ako aj srdce a charakter. V škole, v ktorej sa od samého začiatku okrem zamerania na vedecké vzdelávanie, trénujú taktiež spoločenské, osobné a sociálne schopnosti. V škole, ktorá dôsledne pokračuje v novozvolenej ceste.

Dôvera ako základ vs. nárast duševných a telesných chorôb u detí a mládeže

Prof. Gerald Hüther, neurobiológ na psychiatrickej klinike univerzity v Göttingene povedal: „Všetko čo vedie k zlepšeniu schopností ľudí vytvárať vzťahy, je dobré pre mozog a pre spoločnosť, v ktorej títo ľudia žijú. Všetko, čo tieto vzťahové schopnosti obmedzuje a zamedzuje, podkopáva, je zlé pre mozog a pre spoločnosť.“ Detskí a adolescentní psychológovia pozorujú neustále rastúci počet detí a dospievajúcich s nestabilnou emocionálnou rovnováhou. To sa neodráža len v neustálom náraste depresie, agresívneho a návykového správania, ale aj v problémoch so správaním akým sú ADHD, hyperaktivita, poruchy učenia a koncentrácie. Aktuálne štúdie tiež ukazujú nárast dyslexie a dyskalkulácie a deti čoraz viac reagujú na výkonnostné požiadavky a tlak s odporom, frustráciou, vyčerpaním, fyzickými príznakmi až po odmietanie školy. Nakoľko škola (materská či základná) je pre väčšinu ľudí prvou spoločenskou inštanciou mimo rodiny, v ktorej trávia

veľkú časť svojho každodenného života, má veľký vplyv na rozvoj osobnosti. Príznaky ochorení uvedené vyššie majú rôzne príčiny. Sú to jasné signály, ktoré viac ako kedykoľvek predtým volajú po reforme výchovy a vzdelávania.

Dôvera, bezpečnosť a istota ako predpoklad pre optimálny vývoj mozgu

Každé dieťa je jedinečné a má jedinečný potenciál na vývoj komplexného, mnohonásobne prepojeného mozgu schopného učiť sa celý život. Či a ako sa mu podarí rozvinúť tieto schopnosti, závisí, ako ukazujú posledné výskumy o mozgu a vzdelávaní, v podstatnej miere od toho, či vie dieťa rozvinúť pocit dôvery, bezpečnosti a istoty v rámci úzkych vzťahov s rôznymi ľuďmi. Ak takéto optimálne vývojové podmienky existujú, naučí sa hodnotiť nové situácie a zážitky nie ako hrozby, ale ako výzvy a naučí sa vytvárať, rozvíjať a upevňovať prepojenia uložené v mozgu (na porovnanie: Hüther, Gerald, Význam emočnej bezpečnosti pre vývoj detského mozgu, v: Karl Gebauer/Gerald Hüther, Deti potrebujú silné korene. 2005, str, 5-8).

Pozitívny emocionálny rámec pre učenie

„V súlade s tým, ako je náš mozog usporiadaný, dôjde k naučeniu vždy pri pozitívnych skúsenostiach. Tento mechanizmus je podstatný pre naučenie sa najrôznejších vecí, pričom musí byť zrejmé, že ľuďom sa vytvárajú pozitívne skúsenosti práve pri pozitívnych sociálnych kontaktoch (...). Ľudské učenie sa vždy robilo v rámci spoločnosti a spoločenské aktivity resp. spoločenské jednanie je pravdepodobne najvýznamnejším „posilňovačom“.“ (Prof. Dr. Manfred Spitzer, vedec skúmajúci mozog, v: Učenie. Výskum mozgu a škola života, 2006, str. 181). Z vyššie uvedeného je zrejmé, že pozitívne učebné prostredie v dôveryhodnej spoločnosti predstavuje základ pre optimálne vzdelávanie. Výskum ukazuje, že mozog je predovšetkým orgánom sociálneho učenia. Iba vtedy, keď je splnená základná požiadavka, že dieťa sa cíti akceptované, rešpektované a prijaté, je skutočne schopné byť pozorné, motivované a emocionálne prítomné, čo opäť tvorí optimálny základ pre učenie. Tento názor je podporený aj štúdiami o účinkoch emocionálnych procesov na výkon pamäte. Tu sa ukazuje, aké úzke je spojenie medzi pocitom a myslením. Je dokázané, že vedomosti uložené pri pozitívnom emocionálnom kontexte, vedia byť najlepšie vyhľadané. Na druhej strane, ak sú vedomosti spojené s negatívnymi emóciami, znižuje sa motivácia uplatniť ich v budúcnosti a celkovo sa stráca spomienka na naučené resp. spoznané. Učiť sa pod strachom a tlakom môže viesť k rýchlemu učeniu, ale neprispieva kognitívnym procesom a zabraňuje taktiež tomu, čo sa má pri učení dosiahnuť: spojeniu novo naučeného s už známym obsahom a aplikovaniu naučeného na mnohé situácie a príklady (Spitzer, Manfred, Učenie, 2002, str. 157 a nasl.).

Moderné vzdelávanie – individuálny rozvoj založený na rešpekte a dôvere

Dieťa potrebuje podmienky, ktoré mu vytvárajú pohodlie, aby mohlo vykonávať činnosti, na ktoré je pripravené. Trvalo efektívne učenie je výrazne podporené pozitívnym emocionálnym učebným prostredím a samostatným vzdelávaním. Okrem toho sa tým dáva priestor prirodzenému rozvoju individuálnych schopností a zručností, ako aj komplexnému rozvoju osobnosti. Emočné poruchy, problémy s učením, motorické deficity a problémy so sociálnym správaním nie sú vždy založené na nedostatku dôvery a istoty v rámci sociálneho prostredia, ale vyššie uvedené zistenia ukazujú, ako prospešná môže byť pre zdravý rast detí rešpektujúca a dôverujúca atmosféra. Moderné a na budúcnosť orientované vzdelávanie

tak zohľadňuje najhlbšie ľudské potreby a hodnoty a významne tak prispieva k spoločenským zmenám. Chceme ísť v slovenskom školstve našim malým príkladom a prispievať k rozbehu diskusie vedúcej k modernizácii školstva na celom Slovensku vrátane regiónov. V centre pozornosti našej školy preto stojí dôvera v schopnosť žiakov vzdelávať sa samostatne (ale s podporou) bez vonkajšej motivácie. Táto dôvera je založená na skutočnosti, že každé dieťa sa prirodzene usiluje byť kompetentné a nezávislé, rodičia trojročných detí i adolescentov nám zaiste dajú zapravdu. Škola vychádza z toho, že aktivity, ktoré si žiaci sami zvolili na základe svojich záujmov, zručností, talentov alebo iných predispozícií, sú nevyhnutné na postupný rozvoj ich osobnosti a poskytuje im v tejto činnosti podporu tak, aby im umožnila nadobudnúť tomu zodpovedajúce skúsenosti. Trvalo efektívne učenie je umožnené pozitívne vytvoreným učebným prostredím v bezpečnej komunite. Úctivé a rovnaké zaobchádzanie všetkých členov školskej spoločnosti bez ohľadu na vek je toho nevyhnutným základom.

Vzťah zažívanej demokracie a rastúcich sklonov k násiliu

V posledných rokoch boli opakovane publikované štúdie poukazujúce na rastúci sklon k násiliu a nevraživosti voči demokracii medzi mladými a dospelými ľuďmi v rámci našej spoločnosti. Napr. nemecká správa o programe rozvoja škôl „Demokraciu žiť a učiť sa“ spolkovej komisie pre plánovanie vzdelávania a podporu výskumu hovorí, že výslovne antidemokratický pravicový extrémizmus sa v Nemecku šíri vo veľmi znepokojivej miere. Zviditeľňuje sa politicky nespokojný, čiastočne antidemokratický, xenofóbny a čiastočne antisemitský potenciál, ktorý si v rôznej intenzite a forme získal okolo 15-30 % mladých a dospelých ľudí. V konečnom dôsledku tieto trendy jasne vidíme v každodennej realite sociálnych sietí i pri volebných výsledkoch v strednej Európe vrátane Slovenska. Téma násilia na školách sa navyše čoraz viac dostáva do centra povedomia verejnosti. Štýl každodennej komunikácie na školách je často alarmujúcim spôsobom formovaný agresívnymi formami verbálneho správania. Toto správanie možno pozorovať v oblasti komunikácie medzi všetkými významnými aktérmi navzájom: žiakmi, učiteľmi, vedením škôl i rodičmi, v čase pandemických opatrení sa medzi terče hnevu pridali aj inak neviditeľné orgány verejného zdravotníctva. Neschopnosť konštruktívne riešiť konflikty a zvyšujúce sa množstvo šikanovania ukazujú, že mnohým žiakom a učiteľom – v rovnakej miere obetiam, ako aj páchateľom – chýbajú základné sociálne schopnosti. Často chabé riešenia vyššie postavených zasa poukazujú na nedostatočné komunikačné, facilitátorské a mediátorské zručnosti. V posledných rokoch bolo v zahraničí i na Slovensku vyvinutých, implementovaných a prehodnotených veľa protichodných projektov a opatrení. V tejto súvislosti nemecké štúdie preukazujú, že demokratické procesy a preventívne projekty na školách pozitívny vplyv na sociálne učenie a násilie na školách (http://www.sozialwirksame-schule.de).

Priame skúsenosti s demokraciou v demokraticky organizovanom prostredí

Demokratické školy sú vďaka svojej inherentnej štruktúre predurčené k osvojeniu si demokratických základov, a preto môžu byť odpoveďou na vyššie uvedené problémy. Na rozdiel od iných prístupov tu má hlavnú úlohu „komunitné učenie sa prostredníctvom skúseností“. To, čo sa týmto spôsobom zažije má vyššiu hodnotu pre udržanie a dostupnosť ako to, čo sa získalo iným spôsobom. Prostredníctvom priamych skúseností v rámci pomerne malého a bezpečného rámca školy je možné zažiť, aké požiadavky budú neskôr

kladené na dospelého občana v štáte, spoločnosti, pracovnom kolektíve a rozličných komunitách. Žiaci sa zároveň dozvedia, aké príležitosti má každý jednotlivec pri formovaní verejného života. Po storočí skúseností sa ukazuje, že škola, ktorá sa dôsledne orientuje na demokratické normy, spĺňa požiadavky modernej vzdelávacej inštitúcie spôsobilej vzdelávania efektívne použiteľného pre budúcnosť. Jej zásady zaručujú skutočné dodržiavanie základných ľudských práv a rozporovanie myšlienkových a skutkových nesúladov spoločensky prijateľnou formou. Úctivé a spoločné spolužitie je umožnené prostredníctvom pravidiel, ktoré si žiaci a sprievodcovia učenia spoločne demokraticky ustanovujú. Sťažnosti voči porušeniu pravidiel a nevyriešené konflikty v každodennom živote sú prejednávané komunitou školy s rovnoprávnou účasťou žiaka i dospelého. Tieto zásady umožňujú komplexný rozvoj detí a mládeže a v konečnom dôsledku tak tvoria preventívny základ pred problémami so správaním, poruchami učenia, závislosťou a násilím. Demokratizácia školského života navyše podporí ochotu mladých ľudí zapájať sa do občianskej spoločnosti, pretože skúsenosť vplyvu na komunitu a/alebo menšiu spoločnosť môže byť s rastúcim vekom dobre uchopená a škálovateľná. Ak všetci aktéri v škole budú so sebou čoraz viac zaobchádzať so vzájomným rešpektom, úctou a uznaním ak stredobodom pozornosti bude individuálna podpora, inklúzia, celoživotné učenie a zažitá demokracia, potom škola ako inštitúcia dopĺňajúca rodinnú výchovu spoločenskou stránkou významne pozitívne prispeje k podpore výchovy v rodinách a taktiež položí základ pre stabilnú budúcnosť, v ktorej sa pre významné globálne problémy budú hľadať riešenia konštruktívnymi spôsobmi, s otvorenou mysľou a v mieri.

2. Školský stupeň vzdelania, spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

Absolvovaním Školského vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie (ISCED 1) žiak dosiahne školský stupeň vzdelania: **Prvý stupeň základnej školy – primárne vzdelanie**. Dĺžka štúdia je päť rokov a študijná forma denná. Žiak, ktorý úspešne ukončí piaty ročník, získa primárne vzdelanie. Takémuto žiakovi sa na konci školského roka na vysvedčení v doložke vypíše text: *„Žiak/žiačka získal/a primárne vzdelanie“*. Žiak s mentálnym postihnutím, vzdelávaný formou začlenenia (integrácie), získa primárne vzdelanie absolvovaním posledného ročníka základnej školy. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

Absolvovaním Školského vzdelávacieho programu pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2) žiak dosiahne školský stupeň vzdelania: **Druhý stupeň základnej školy – nižšie stredné vzdelanie**. Dĺžka štúdia je štyri roky a študijná forma denná. Žiak, ktorý úspešne ukončí deviaty ročník, získa nižšie stredné vzdelanie. Takémuto žiakovi sa na konci školského roka na vysvedčení v doložke vypíše text: *„Žiak/žiačka získal/a nižšie stredné vzdelanie poskytované ZŠ“*. Absolvent programu nižšieho stredného vzdelávania získa vysvedčenie s doložkou, kde je špeciálne vyznačené ukončenie programu poskytnutého základnou školou. Tento doklad umožňuje pokračovať vo vzdelávaní na vyššom strednom stupni, či už na všeobecnovzdelávacej alebo odborno-vzdelávacej škole, v priebehu ktorého žiak ukončuje povinné základné vzdelanie (povinnú školskú dochádzku).

3. Stratégia školy

Na získanie a rozvoj kľúčových kompetencií u žiakov využívame tieto stratégie:

1. Za veľmi dôležitú považujeme **kvalitu vzťahov a sociálnych procesov**, preto dbáme na vytváranie bezpečného prostredia a priateľskej atmosféry, ktoré považujeme za predpoklad kvalitného učenia. Podporujeme pocit príslušnosti komunity školy, vzájomný rešpekt, ohľaduplnosť, otvorenú komunikáciu a pomoc. Ako prostriedok na realizáciu týchto cieľov využívame školské zhromaždenia vo forme kruhu. Konflikty považujeme za prirodzenú súčasť vzťahov a učíme sa využívať ich na osobnostný rast. Na riešenie konfliktov využívame primárne mediáciu.
2. Vychádzame z postojov a postupov **nenásilnej komunikácie** – svojím správaním a konaním dávame žiakom vzor rešpektujúceho prístupu k sebe, ostatným a k životnému prostrediu.
3. **Dôverujeme žiakom a dávame im zodpovednosť**, pričom však nechávame, aby ich dostihli prirodzené dôsledky ich rozhodnutí. S chybami pracujeme pozitívne a kreatívne. “Zlý” nemôže byť nikdy človek sám o sebe, vždy ide o jeho konkrétne správanie. Rešpektujeme individualitu žiakov a podporujeme ich autonómiu a vyjadrovanie vlastných názorov.
4. Východiskom výchovno-vzdelávacieho procesu je **sebariadenie**, ktoré vychádza z individuálnych potrieb žiakov, ako aj z potrieb komunity školy. Žiakom v tejto oblasti poskytujeme potrebnú dôveru, spätnú väzbu a podporu. V rámci efektívneho sebariadenia u žiakov podporujeme slobodne sebavyjadrenie a možnosť naplno prejaviť svoje emócie. Na nápravu nevhodného konania využívame mediáciu, ktorú podporujú aj ďalšie demokratické inštitúcie školy.
5. Žiakov vedieme k **zodpovednosti za vlastné správanie, rozhodovanie a vzdelávanie** tým, že im v týchto oblastiach poskytujeme potrebnú slobodu spojenú so zodpovednosťou. Zároveň tento prístup modelujeme vlastným správaním a ideme ako príkladom. Vzdelávacie ponuky diferencujeme a realizujeme v súlade so zásadou zohľadnenia vzdelávacích potrieb žiaka.
6. **Žiakov zapájame do plánovania života školy**: ponúkame im možnosť prísť so svojimi nápadmi, podieľať sa na plánovaní, príprave a organizácii školských akcií a programov, zúčastniť sa týchto akcií na základe vlastného rozhodnutia, čo napomáha okrem iného získať pocit spolupatričnosti so školou a získavať skúsenosti s osobnou angažovanosťou v komunite a spoločnosti.
7. **Žiakov zapájame do starostlivosti o prostredie** a do praktických činností, ktoré s prostredím školy súvisia, čo vedie k získaniu pocitu spolupatričnosti so školou. Tiež u žiakov vzniká záujem o okolité prostredie v bežnom živote, čo sa môže prejaviť napr. pri triedení odpadu, plánovaní a realizácii zariadenia triedy a pod.
8. Spoločne so žiakmi **vytvárame a uvažujeme nad pravidlami**.
9. Poskytujeme žiakom **priestor pre zdieľanie, diskusie** a vlastné názory okrem iného v komunitnom kruhu. Podporujeme spoluprácu mladších a starších žiakov, čím vytvárame zdravé a bezpečné prostredie medzi žiakmi, ktoré funguje ako prevencia konfliktov, výskytu šikany a sociálne patologických javov.
10. Umožňujeme a **podporujeme spoluprácu žiakov vo vekovo zmiešaných skupinách** a prirodzené učenie sa žiakov navzájom. S ohľadom na vývojové potreby

žiakov a osobné typologické špecifiká deťom ponúkame rôznorodé formy a spôsoby práce.

11. **Podporujeme autonómiu detí**. Uprednostňujeme **vlastnú iniciatívu** žiakov a voľbu vlastných tém a aktivít v učení. Individualizovaným vzdelávaním umožňujeme žiakom objaviť a využívať svoj vlastný štýl učenia sa a rozvíjať svoje talenty.
12. Vzdelávací **obsah je podaný celistvo a v súvislostiach** naprieč vzdelávacími odbormi. Učitelia žiakom ponúkajú vzdelávací obsah rôznymi metódami a formami práce zameranými na ich iniciatívu a na aktívne zapojenie. Uprednostňujú zvládanie vzdelávacieho obsahu na základe vlastných aktivít detí. Súčasne u jednotlivých žiakov sledujú, či sú rovnomerne vystavovaní vzdelávaciemu obsahu a v prípade potreby im ho ponúkajú cielene. Vzdelávací obsah predstavuje prostriedok pre vytváranie vlastných konceptov a otázok, ktoré môžu žiaka naviesť do hlbšieho bádania a širších súvislostí v rámci žiakom vybranej oblasti.
13. Vedieme žiakov k vyhľadávaniu **informácií z rôznych zdrojov**. Žiakom ponúkame voľný prístup ku zdrojom informácií, pomôckam, materiálom a voľný pohyb v podnetnom prostredí.
14. Využívame vzdelávacie prístupy a metódy vychádzajúce z **vnútornej motivácie žiakov** a z učenia skúsenosťami a objavovaním.
15. Podporujeme **zmysluplné učenie** a preto na učenie využívame aj aktuálne udalosti a externé príležitosti. Do výučbového procesu pozývame externých odborníkov.
16. Vnútorné učebné priestory rozširujeme o **vonkajšie prostredie**, ktoré žiakom ponúka ďalšie praktické skúsenosti a dôležitú možnosť pohybu.
17. Podporujeme **objavovanie a rozvíjanie vlastných postupov učenia sa** jednotlivých žiakov. Umožňujeme žiakov, aby riadili svoje učenie. Rešpektujeme individuálnu časovú dotáciu potrebnú pre efektívne učenie a osobné tempo jednotlivých žiakov.
18. Pri hodnotení žiaka využívame vlastné **sebahodnotenie**, pretože rešpektujeme jeho autonómiu a proces učenia postavený na vnútornej motivácii.
19. Okrem aktivít, ktoré sú organizované pedagogickými pracovníkmi školy (ktorí sú zamestnancami školy) **spolupracujeme s externými odborníkmi** v oblastiach podľa vzdelávacích potrieb žiakov. Odborníkov pozývame do školy a realizujeme výjazdy na **externé programy**. Spoločne so žiakmi sledujeme aktuálne udalosti v spoločnosti. Umožňujeme žiakom **sebavyjadrenie** v rôznych oblastiach.
20. Umožňujeme žiakom v daných rámcových podmienkach (financie, čas, téma a pod.) **spolurozhodovať o chode školy** vrátane plánovania investícií a činností. V rámci aktivít žiakov podporujeme tematické projekty.

Poslanie školy

- Vytvoriť pre žiakov dostatočne podnetné prostredie, v ktorom sa môžu neustále rozvíjať, vzdelávať a realizovať.
- Pripraviť žiaka tak, aby mohol pokračovať v štúdiu na druhom stupni základnej školy a následne na strednej škole, ktorú si vyberie.
- Poskytnúť žiakom podnetné prostredie pre sebapoznanie, sebaprijatie a sebarozvoj (osobnostný, emocionálny, sociálny rozvoj seba samého).
- Vytvoriť komunitu a atmosféru pre všetkých zúčastnených (žiaci, učitelia, zákonní zástupcovia, okolie školy, ďalšie spolupracujúce entity) tak, aby zdôrazňovala hodnoty

individuálnej slobody, vzájomný rešpekt, dialóg a aktívnu participáciu pri budúcej správe demokratickej spoločnosti.
- Priblížiť žiakom a ich zákonným zástupcom rešpektujúcejšiu a prirodzenejšiu výchovu a vzdelávanie v podmienkach školského systému na Slovensku.

Predpoklady

Realizácia poslania vychádza v našej škole z nasledovných predpokladov:
- Učenie je prirodzené a deti sa zo svojej podstaty chcú učiť.
- Efektívne učenie je založené na vnútornej motivácii (pokiaľ mi niečo dáva zmysel, budem robiť aj veci, ktoré ma nebavia) a najlepšie prebieha v situáciách reálneho života.
- Vnútorná motivácia je vlastná všetkým ľuďom; ak bola narušená vplyvom vonkajšej motivácie (tresty, odmeny, pochvaly a iné formy manipulácie), môže trvať dlho, kým sa znovu obnoví.
- Všetky činnosti (vrátane tých, ktoré sú zdrojmi chýb), ktorým sa dieťa venuje na základe vnútornej motivácie, je možné považovať za učenie.
- Nikoho nemôžem nič naučiť (na základe mojej jednostrannej vôle), môže sa to naučiť jedine sám a ja mu v tom môžem pomôcť.
- Za svoje učenie je zodpovedný žiak, demokratická škola mu pre jeho učenie vytvára základné podmienky: autonómiu a slobodu, podnetné a inšpiratívne prostredie a podporu podľa individuálnych vzdelávacích potrieb.
- Deti v školskom veku sú kompetentné a podľa svojich dispozícií sa môžu podieľať na rozhodovaní o chode školy demokratickou cestou.
- Pri poskytovaní vzdelávania je vhodné kombinovať princípy osobného rastu a kolektívnej inteligencie, podľa ktorej je schopnosť prísť na riešenie s využitím inteligenčného potenciálu siete dôležitejšia než individuálne kompetencie.

Ciele výchovy a vzdelávania

Ciele výchovy a vzdelávania považujeme za veľmi dôležité východisko pre ŠVP aj pre rozhodovanie v rámci školskej praxe, preto ich definujeme podrobnejšie a rozširujeme ich o hierarchiu. Usilujeme sa o naplnenie nasledovných cieľov vzdelávania, ktoré žiakom umožňujú postupne rozvíjať kľúčové zručnosti a poskytujú základ všeobecného vzdelania orientovaného najmä na reálne životné situácie a na praktické jednanie.

Hlavný určujúci cieľ: Poznanie a prijatie seba samého:
- umožniť žiakovi poznanie a prijatie seba samého, rozvíjanie pozitívneho vzťahu k sebe, umožniť mu autentické sebavyjadrovanie vrátane prejavu emócií,
- podporiť u žiakov pozitívny prístup k životu a dôveru v seba (z ktorej následne vyplýva aj dôvera k svetu),
- umožniť žiakovi, aby sa prejavoval ako nezávislá a slobodná bytosť, uplatňoval svoje práva a zároveň prijal zodpovednosť za svoje konanie, za aktívnu ochranu a rozvíjanie svojho fyzického, duševného a sociálneho zdravia a za naplnenie pravidiel,

- umožniť žiakovi prežívať obyčajné ľudské šťastie a radosť zo života.

Ďalšie určujúce ciele

Rozvoj emocionálnej a sociálnej inteligencie:

- u žiakov podporovať rozvoj empatie a kvalitných vzťahov s inými ľuďmi, umožniť im prežívať pocit spolupatričnosti s ostatnými ľuďmi (v škole konkrétne s komunitou, ale zároveň podporovať kvalitné vzťahy v rodine a inde),
- podporovať žiakov v tolerancii a ohľaduplnosti k iným ľuďom, ich kultúram a duchovným hodnotám, umožniť im, aby sa naučili žiť spoločne s inými ľuďmi,
- podporovať u žiakov schopnosť spolupracovať a rešpektovať prácu, úspechy a neúspechy jednak vlastné, ale aj druhých; brať chyby a konflikty ako pozitívne príležitosti naučiť sa niečo nové,
- u žiakov modelovať nenásilnú komunikáciu (komunikáciu, ktorá je všestranná, otvorená, podporuje spoluprácu a pritom nehodnotí ani neobviňuje druhých),
- v komunikácii podporovať jasnosť vyjadrovania a porozumenie druhému.

Vzťah k prostrediu:

- u žiakov podporovať rozvoj kvalitných vzťahov k prostrediu, v ktorom žijú (pozitívne a citlivé vzťahy k prírode aj veciam).

Rozvoj talentov:

- umožniť žiakovi rozpoznať jeho jedinečný potenciál a rozvíjať ho na jeho osobné optimum,
- podporovať žiaka v tom, aby sa v súvislosti s poznaním a rozvojom vlastných schopností dokázal dobre rozhodovať o vlastnej životnej a pracovnej orientácii a dokázal pritom uplatniť získané kompetencie vrátane svojim vedomostí, ktoré mu dávajú zmysel,
- umožniť žiakom, aby mohli snívať a mohli sa pokúšať svoje sny realizovať ako podnikateľské zámery v rámci projektov.

Stratégie učenia a sebariadenia:

- umožniť žiakovi, aby sa učil sebariadeniu, osvojil si vhodné stratégie učenia a zachoval vnútornú motiváciu pre celoživotné učenie sa,
- dôležitým cieľom je, aby žiaci robili správne veci nie preto, že im to niekto prikazuje, ale preto, že im to dáva zmysel (vnútorná motivácia), a aby boli schopní realizovať svoje činnosti bez asistencie a dozoru dospelého.

Myslenie:

- podporovať žiakov v tvorivom a kritickom myslení, logickom uvažovaní a riešení problémov, vo vyhodnocovaní informácií a v rozpoznávaní manipulácie.

4. Zameranie školy

Sme škola zameraná na vytvorenie priestoru a príležitostí na celkový osobnostný rozvoj žiaka v slobode a kontexte demokratickej spoločnosti. Tak ako sú pre nás dôležité poznávacie schopnosti detí, rovnako dôležitý je pre nás rozvoj emocionálnej inteligencie, kreativity, sociálnych zručností, motivácie, hodnotovej orientácie, manuálnych zručností.

Dieťa, ktoré vstupuje do našej školy, nájde priestor podnetnej, rôznorodej a myšlienkovo otvorenej komunity, zanieteného pedagóga, ktorý má funkciu sprievodcu poznávaním, facilitátora, priateľa, rovnocenného človeka.

Východiská

Vývoj v pedagogike

Vývoj v pedagogike za posledných sto rokov je znázornený schematicky a z dôvodu lepšej prehľadnosti aj v tabuľke nižšie. V oblasti teórií učenia reagujú na dnešný rýchlo sa meniaci svet konektivizmus a humanistická (personalistická) teória vzdelávania. Tieto nové teórie vychádzajúce z konštruktivizmu sa okrem iného odrážajú v tendenciách vzdelávania sú základom pre ŠkVP našej školy. Zatiaľ čo konektivizmus reaguje na potrebu prepojenia v digitálnej dobe, humanistická teória vzdelávania sa zaoberá napĺňaním humanistického potenciálu človeka v postmodernej dobe.

(Pokračovanie rozsiahlejšou tabuľkou na ďalšej strane.)

Teórie učenia sa počas posledných 100 rokov postupne v ľudskej spoločnosti kvalitatívne a časovo vyvíjali a prelínali od behaviorizmu (naľavo) a kognitivizmu až k nami používanému a farebne zvýraznenému konštruktivizmu, konektivizmu a humanistickej teórii. (Upravené podľa Brdličky, 2008, dostupné na https://spomocnik.rvp.cz/clanek/10357/KONEKTIVISMUS---TEORIE-VZDELAVANI-V-PROSTREDI-SOCIALNICH-SITI.html)

Teórie učenia >>>>>	**Behaviorizmus**	**Kognitivizmus**	**Konštruktivizmus**	**Konektivizmus (prepojenie v sieti)**	**Humanistická teória**
Princíp	čierna skrinka, skúma sa len vnútorné správanie	štruktúrované, programovateľné poznávanie	individuálne poznávanie založené na sociálnom princípe	chápanie informačných štruktúr v sieti	východiskom sú univerzálne ľudské potreby
Prečo?	metóda cukru a biča	riadené poznávanie nadväzujúce na predchádzajúce vedomosti	osobné nasadenie, sociálne a kultúrne prostredie, aktivizácia	rôznorodosť siete umožňuje nájsť pre seba najvhodnejšiu cestu	spojenie so sebou samým umožňuje nájsť a rozvíjať svoje talenty, východiskom je vnútorná motivácia
Funkcie pamäti	opakovaná skúsenosť	kódovanie, ukladanie, vybavenie	vedomosti sú konštruované dynamicky na základe predošlých	vedomosti sú konštruované na základe dynamicky sa meniacej siete	vedomosti sú konštruované na základe vnútorných vzdelávacích potrieb
Ako?	podnet, reakcia	definovanie cieľov podľa osnov, plnenie plánu, overovanie	vlastný záujem, osobný kontakt s ľuďmi	aktívna účasť v sieti	hlbšie porozumenie seba samého
Metóda	plnenie úloh (dril)	učenie naspamäť, precvičovanie, skúšanie	riešenie problémových úloh	komplexný prístup, ktorý využíva rozličné zdroje	sebariadenie
Zdroje			Piaget, Vygotsky. Brown, Lave, Collins, Newman, Rogoff	Siemens, Stephen Downess	Maslow, Rogers, Neil, Pages, Lewin

Vývoj vo svete práce

Vychádzame z nasledujúcich základných trendov vo svete práce smerujúcich:

- k vlastnej iniciatíve pri vytváraní a špecifikácii práce,
- k znalostiam založeným na optimálnom rozvoji jedinečných talentov,
- k flexibilite,
- k autonómii a prijatí osobnej zodpovednosti a iniciatívy,
- k zmysluplnosti a vnútornej motivácii,
- k sebariadeniu,
- k integrácii práce a učenia,
- k neformálnym systémom,
- k skracovaniu a integrácii cyklov výroby a spotreby,
- k virtualite,
- k otvorenej komunikácii a spolupráci založenej na dôvere,
- k dôležitosti sociálnych zručností,
- k dôležitosti kvalitných vzťahov,
- k práci ako radosti a súčasti vnútorného šťastia.

Potreby dieťaťa

Rýchle zmeny v dnešnom prepojenom a komplexnom svete majú vplyv aj na vzdelávacie potreby detí a na stratégie ich napĺňania.

Kľúčové hodnoty školy:

- potreba sebapoznania a sebaprijatia,
- vzájomný rešpekt,
- efektívna komunikácia,
- potreba učenia sa ako základná potreba človeka, založená na vnútornej motivácii, ako niečo, čo nekončí za bránami školy, ale čo je celoživotným procesom,
- podpora autonómie v učení,
- rešpekt k autonómii.

Vyučovací proces je zameraný najmä na:

- **podporu vnútornej motivácie** žiakov k aktívnemu učeniu sa, individuálny prístup a orientácia na osobnosť žiaka, podporujeme vlastnú aktivitu a záujmy detí,
- **vzájomné učenie sa vo vekovo zmiešanej skupine** najmä v rámci prvého stupňa ZŠ v inkluzívnom prostredí,
- **kritické myslenie** – vyhýbame sa zbytočnému memorovaniu, sústreďujeme sa na to, aby žiaci informácie vyhľadávali alebo objavovali, hodnotili, triedili, spracovávali, prepájali a riešili pomocou nich problémy v ich okolí i komunite,
- **prepojenie obsahu a spôsobov práce s učivom s reálnym životom** a koncipovanie s medzipredmetovou integráciou tak, aby dávalo žiakom zmysel a vysvetľovalo súdobý spoločenský kontext,
- **výchovu ku kultúre slova** – rozvíjame čitateľské zručnosti, najmä čítanie na základe vlastného výberu, čítanie s porozumením, čítanie za účelom vyhľadávania informácií, cibríme čitateľský vkus, rozvoj jazykových a

komunikačných zručností, rozvíjame prezentačné zručnosti na vyučovaní, žiaci sú podporovaní aj v bežnej komunikácii v anglickom jazyku (na požiadanie personál školy hovorí so žiakom v slovenčine alebo angličtine),

- **budovanie vzťahu k sebe a k iným** – podporujeme budovanie sebahodnoty každého človeka v silne špecializovanej, heterogénnej a globalizovanej spoločnosti, zároveň učíme spolupráci, vedieme deti k tomu, aby dokázali riešiť vzťahové problémy, vytvárať pravidlá, chápať cenu slobody, ktorá ide ruka v ruke so zodpovednosťou,
- **prepájanie detí rôzneho veku naprieč ročníkmi**, taktiež úzko spolupracujeme s rodičmi a vyhľadávame a do edukácie zapájame podnetných a zaujímavých ľudí z komunity v okolí školy i regiónu, podporujeme myšlienky globálneho vzdelávania, širšieho videnia aj nad rámec kontextu tzv. “západnej civilizačnej kultúry”.

5. Profil absolventa

Po storočí školských skúseností so sebariadeným (slobodným alebo tiež demokratickým) vzdelávaním je teraz vo väčšej miere vidieť, ako absolventi zvládajú ich život. Školské interné štúdie na demokratických školách ukazujú, že veľká časť absolventov úspešne nasleduje rôzne akademické či profesionálne kariéry. Zrelosť dospelého človeka sa ukazuje na tom, ako sa tvorivým, nápaditým a zodpovedným spôsobom vyrovnáva s neustále sa meniacim okolitým svetom. Skúsenosti demokratických škôl potvrdzujú, že absolventi získajú potrebné zručnosti a vedomosti v priebehu svojej školskej kariéry, aby mohli sebavedome, na vlastnú zodpovednosť a úspešne formovať svoj život po škole. K tomu je život potrebné vnímať ako neustály proces učenia sa. Rôznorodé učebné skúsenosti žiakov slobodných škôl, ktoré si sami určujú, vo veľkej miere podporujú pochopenie potreby a schopnosti celoživotného vzdelávania.

Absolvent primárneho a nižšieho stredného vzdelávania má osvojené kognitívne a nonkognitívne funkcie primerane svojmu veku a na úrovni svojich schopností a možností.

Kognitívna oblasť:

- vie použiť svoje vedomosti, má svoj názor a vie zaujať postoj na ich základe,
- vyjadruje sa súvisle písomnou aj ústnou formou, v materinskom, štátnom jazyku,
- rozumie základným slovným spojeniam a pojmom v anglickom jazyku a dokáže ich používať v bežných situáciách,
- využíva základné matematické a analytické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách,
- pozná základné zákonitosti prírody, svoju krajinu a región, uvedomuje si, že je jej súčasťou a je od nej do veľkej miery závislý a je preto potrebné ju chrániť,
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri učení sa, pozná riziká spojené s využívaním internetu a médií,
- uvedomuje si potrebu pobytu vonku, pohybu a zdravého životného štýlu.

Nonkognitívna oblasť:

- pozná hodnotu svojej slobody a pristupuje k nej zodpovedne – uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti, rešpektuje práva iných,
- je primerane samostatný a vie požiadať o pomoc,
- jasne a otvorene komunikuje a má zdravé sebavedomie,
- aktívne hľadá riešenia problémov, poradí si a vynájde sa, požiada o pomoc alebo ju samostatne vyhľadá v relevantných informačných zdrojoch,
- pozná svoje silné a slabé stránky,
- je primerane praktický, zručný a pripravený pre život,
- dokáže si uvedomovať viaceré hľadiská, pohľady a stanoviská rozličných aktérov na jednu situáciu, dokáže si vypočuť oponenta a viesť kultivovaný dialóg s hodnotnou a hodnotovou argumentáciou,
- tvorivo sa prejavuje, samostatne premýšľa a vymýšľa riešenia, aplikuje svoje vedomosti do života,
- v bežnom živote používa empatiu, toleranciu rešpekt k sebe i ostatným,
- má vzťah ku kultúrno-historickému dedičstvu, ľudovým tradíciám a umeniu, s ktorými sa stretáva v bežnom živote
- vyznačuje sa veľkou sebadôverou, sebavedomím, otvorenosťou, toleranciou, angažovanosťou a najmä zmyslom pre zodpovednosť.

6. Kompletný učebný plán a prierezové témy

Vzdelávacie oblasti	Vyučovacie predmety	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	SPOLU 1. až 5. ročník	
		RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP	voliteľné
JAZYK A KOMUNIKÁCIA, MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI, PRÍRODA A SPOLOČNOSŤ, ČLOVEK A HODNOTY	Svet okolo mňa	15	15	18	20	19	87	0
UMENIE A KULTÚRA, ČLOVEK A SVET PRÁCE	Môj svet	3	3	3+1	3	3	15	1
ZDRAVIE A POHYB	Telesná a športová výchova	2+2	2+3	2+1	2+1	2+3	10	10
	Spolu	**22**	**23**	**25**	**26**	**27**	**112**	**11**

Poznámky k učebnému plánu (UP):

- rešpektuje Rámcový učebný plán (RUP), platný od 1.9.2015 a jeho dodatkov platných v čase schvaľovania revízie ŠkVP
- stĺpec RUP – **povinný** počet hodín daný Štátnym vzdelávacím programom
- stĺpec RUP+voliteľné – **povinné a disponibilné** hodiny, resp. dotovanie školou
- podľa tohto UP môže byť 1. až 5. ročník spojený v triede s jedným triednym učiteľom, škola môže obsahovať aj viaceré vekovo zmiešané triedy v záujme zachovania vekovej heterogenity; v čase vyučovania nad rámec UP pre príslušný ročník môžu žiaci mladšieho ročníka odísť do ŠKD, resp. ak prejavia záujem, môžu pokračovať vo vyučovaní so staršími žiakmi.

Vyučovacie oblasti	Vyučovacie predmety	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	SPOLU 6. - 9. ročník	
		RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP +voliteľné	RUP	voliteľné
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	Slovenský jazyk	5	4	5	5	**19**	0
	Anglický jazyk	3	3	3	3	**12**	0
	Druhý cudzí jazyk (viď poznámka)	0	0+2	0+2	0+2	**0**	6
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	Matematika	4	4	4	5	**17**	0
	Informatika	1+1	1+1	1	0+2	**4**	3
ČLOVEK A PRÍRODA, ČLOVEK A SVET PRÁCE	Prírodné vedy	4	6	6	4	**20**	0
ČLOVEK A HODNOTY, ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	Spoločenské vedy	4	4	4	5	**17**	0
UMENIE A KULTÚRA	Umenie a kultúra	2	2	2	1	**7**	0
ZDRAVIE A POHYB	Telesná a športová výchova	2+3	2+1	2+1	2+1	**8**	6
	Spolu	**29**	**30**	**30**	**30**	**104**	**15**

Poznámky k učebnému plánu (UP):

- rešpektuje Rámcový učebný plán (RUP), platný od 1.9.2015 a jeho dodatkov platných v čase schvaľovania revízie ŠkVP,
- stĺpec RUP – **povinný** počet hodín daný Štátnym vzdelávacím programom,
- stĺpec RUP+voliteľné – **povinné a disponibilné** hodiny, resp. dotovanie školou,
- podľa tohto UP môže byť 6. až 9. ročník spojený v triede s jedným učiteľom, škola môže obsahovať aj viaceré vekovo zmiešané triedy v rámci stupňa v záujme zachovania vekovej heterogenity triedy; v čase vyučovania nad rámec UP pre príslušný ročník môžu žiaci mladšieho ročníka odísť do ŠKD, resp. ak prejavia záujem, môžu pokračovať vo vyučovaní so staršími žiakmi,
- pokiaľ o 2. cudzí jazyk prejaví záujem menej ako polovica žiakov 6. ročníka, bude jeho dotácia (2 hodiny v 7.-9. ročníku) využitá v prospech telesnej výchovy (1 hodina) a informatiky (1 hodina); učebné osnovy druhého cudzieho jazyka sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet (napr. nemecký jazyk), ktorý bude vybraný na základe záujmu.

Prierezové gramotnosti

Prierezová gramotnosť	Predmet - 1.st.	Predmet - 2.st.
Environmentálna	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety
Sociálna a emocionálna	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety
Čitateľská a vizuálna	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety
Občianska	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety
Digitálna	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety
Finančná	Všetky vyučovacie predmety	Všetky vyučovacie predmety

Jednotlivé gramotnosti sa rozvíjajú naprieč všetkými cyklami základného vzdelávania. Každá prierezová gramotnosť má v ŠVP stanovené, čo má z nej žiak vedieť/byť schopný na konci prvého, druhého a tretieho cyklu. https://www.minedu.sk/data/files/11812_vymedzenie-gramotnosti-a-ich-gradacna-postupnost.pdf . Implementujeme ich do výchovno-vzdelávacieho procesu v súlade s hierarchicky vyššie postavenými nadpredmetovými konceptami Metakognícia (https://www.minedu.sk/data/att/850/36919.a87fea.pdf) a Charakter (https://www.minedu.sk/data/att/3f4/36918.8a01da.pdf).

Ciele uplatňovania prierezovej témy sú popísané v Štátnom vzdelávacom programe pre primárne vzdelávanie (ISCED 1) a pre nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2).

7.1 Učebné osnovy pre primárne vzdelávanie

Učebné osnovy tvoria vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu a reflektujú profil absolventa a zameranie školy. Bežným scenárom sú tematické týždne s medzipredmetovou integráciou (napr. témy ako voda, vesmír, rozprávky, ľudské telo).

Predmet **Svet okolo mňa** naša škola vytvorila zlúčením a vzájomným prepojením predmetov Slovenský jazyk, Matematika a Etická/Náboženská výchova, pričom v 1.-2. ročníku aj predmetu Prvouka, v 3.-4. ročníku aj predmetov Anglický jazyk, Informatika, Prírodoveda, Vlastiveda v 5. ročníku predmetov Biológia, Geografia, Dejepis. Osnovy sú prílohou ŠkVP, vznikli zlúčením osnov pôvodných predmetov.

Predmet **Môj svet** naša škola vytvorila zlúčením a vzájomným prepojením predmetov Výtvarná a Hudobná výchova v 1.-2. ročníku a predmetov Výtvarná a Hudobná výchova a Pracovné vyučovanie v 3.-4. ročníku a predmetov Výtvarná a Hudobná výchova a Technika v 5. ročníku. Osnovy sú prílohou ŠkVP, vznikli zlúčením osnov pôvodných predmetov. V 3. ročníku sa vo vyučovacom predmete Môj svet zvyšuje v školskom učebnom pláne časová dotácia o 1 hodinu v prospech tematickej časti Tvorivé využitie technických materiálov (pôvodne predmet Pracovné vyučovanie).

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre predmet **Telesná a športová výchova.** Využitie disponibilných hodín v predmete Telesná a športová výchova očakáva zvýšenú kvalitu výkonu a prehĺbenie individuálnej skúsenosti a praxe v oblasti pohybu v exteriéri (zvlášť pobyt vo voľnej prírode a lese) a to s cieľom vytvoriť aj priestor na rozsiahlejšie zahrnutie prierezových a doménových gramotností. V jednotlivých ročníkoch sa vo vyučovacom predmete Telesná a športová výchova zvyšuje v učebnom pláne časová dotácia nasledovne: 1. ročník: +2 vyučovacie hodiny; 2. ročník: +3 vyučovacie hodiny; 3. ročník; 4. ročník: +1 vyučovacia hodina; 5. ročník: +3 vyučovacie hodiny. Navýšenie časovej dotácie sa použije na zmenu kvality výkonu a prehĺbenie individuálnej skúsenosti v časti Športové činnosti pohybového režimu nasledovne:

- Tematický celok (ďalej len TC) *Psychomotorické a zdravotne orientované cvičenia a hry* - relaxačné (uvoľňovacie) cvičenia a hry, cvičenia na rozvoj flexibility (ohybnosť, pohyblivosť), cvičenia telesnej schémy zamerané na uvedomovanie si vlastného tela a pohybových možností jeho jednotlivých častí, cvičenia spájajúce zmyslové vnímanie s pohybovým (napr. pohybové reakcie na zmyslové podnety), psychomotorické hry, cvičenia a hry s neštandardným náčiním (balóny, štipce, noviny a pod.),
- TC *Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti* - jazda na kolobežke a bicykli, chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom na povrch a terén, turistika – jej druhy a formy, turistický výstroj, turistický chodník, turistická značka, mapa, buzola, zásady a význam otužovania, pohybu a pobytu v prírode v každom ročnom období a počasí.

7.2 Učebné osnovy pre nižšie stredné vzdelávanie

Učebné osnovy tvoria vlastný didaktický program vzdelávania pre každý predmet. Vychádzajú zo Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) a reflektujú profil absolventa a zameranie školy.

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet (okrem nižšie uvedených predmetov), využitie disponibilných hodín v predmetoch Telesná a športová výchova a Informatika očakáva zvýšenú kvalitu výkonu a prehĺbenie individuálnej skúsenosti a praxe v oblasti pohybu v exteriéri (zvlášť pobyt vo voľnej prírode a lese), resp. oblasti elektronických médií – obe s cieľom vytvoriť aj priestor na zahrnutie prierezových a doménových gramotností.

V jednotlivých ročníkoch sa vo vyučovacom predmete Informatika zvyšuje v učebnom pláne časová dotácia nasledovne:

- 6.-9. ročník: +1 vyuč. hodina

Navýšenie časovej dotácie sa použije na zmenu kvality výkonu a prehĺbenie individuálnej skúsenosti samostatnou prácou v nasledovných tematických celkoch (zhodné pre všetky ročníky): Podnety fotografie, Podnety videa a filmu, Elektronické médiá, Podnety dizajnu.

V jednotlivých ročníkoch sa vo vyučovacom predmete Telesná a športová výchova zvyšuje v školskom učebnom pláne časová dotácia nasledovne:

- 6. ročník: +3 vyuč. hodiny
- 7.-9. ročník: +1 vyuč. hodina

Navýšenie časovej dotácie sa použije na zmenu kvality výkonu a prehĺbenie individuálnej skúsenosti v časti Športové činnosti pohybového režimu nasledovne:

- Tematický celok Psychomotorické a zdravotne orientované cvičenia a hry - relaxačné (uvoľňovacie) cvičenia a hry, cvičenia na rozvoj flexibility(ohybnosť, pohyblivosť), cvičenia telesnej schémy zamerané na uvedomovanie si vlastného tela a pohybových možností jeho jednotlivých častí, cvičenia spájajúce zmyslové vnímanie s pohybovým (napr. pohybové reakcie na zmyslové podnety), psychomotorické hry, cvičenia a hry s neštandardným náčiním (balóny, štipce, noviny a pod.);
- Tematický celok Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti - jazda na kolobežke a bicykli, chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom na povrch a terén, turistika – jej druhy a formy, turistický výstroj, turistický chodník, turistická značka, mapa, buzola, zásady a význam otužovania, pohybu a pobytu v prírode v každom ročnom období a počasí.

Predmet Telesná a športová výchova sa vyučuje vo vekovo zmiešanej koedukovanej skupine.

Učebné osnovy predmetov vznikli zlúčením osnov pôvodných predmetov uvádzaných v ŠVP ako uvádzame nasledovne, sú prílohou ŠkVP:

- Prírodné vedy – Fyzika, Chémia, Biológia, Technika,
- Spoločenské vedy – Geografia, Dejepis, Občianska náuka, Etická výchova, Náboženská výchova,
- Umenie a kultúra – Výtvarná výchova, Hudobná výchova.

8. Formy edukácie a organizácia vyučovania

Formy výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie sa podľa tohto školského vzdelávacieho programu organizuje výlučne dennou formou štúdia. Na žiakov, ktorí majú povolenú formu osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky podľa § 23 zákona č. 245/20008 Z. z. zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa nevzťahuje EO a škola má pre nich vypracovaný osobitný ŠkVP.

Vyučovacie jednotky a prestávky

Škola využíva ustanovenia a možnosti organizácie práce v zmysle Vyhlášky 344/2023 Z. z. (o základnej škole). V základnom režime je organizácia vyučovania uvedená nižšie, častým očakávaným javom je spojenie dvoch alebo troch vyučovacích hodín do bloku, počas ktorého si žiaci po dohode s učiteľom vymedzia prestávky podľa svojich potrieb. Žiak, ktorý nemá záujem zotrvávať na danej vyučovacej hodine (bloku), sa po dohode s vyučujúcim môže presunúť do tzv. „zbernej triedy“ (určená vždy priamo rozvrhom aj so zodpovedným pracovníkom, môže to byť aj telocvičňa, miestnosť ŠKD, školský dvor apod.) alebo po dohode s triednym učiteľom aj do inej miestnosti s dozorom (knižnica, dielňa, počítačová miestnosť apod.). V zmysle schváleného experimentálneho overovania budeme množstvo času tráviť mimo budovy školy na rozličných výletoch a exkurziách.

0. hodina - 7:00 – 7:45
prestávka 5 minút
1. hodina - 7:50 – 8:35
prestávka 5 minút
2. hodina - 8:40 – 9:25
prestávka 15 minút
3. hodina - 9:40 – 10:25
prestávka 10 minút
4. hodina - 10:35 – 11:20
prestávka 10 minút
5. hodina - 11:30 – 12:15
prestávka 10 minút
6. hodina - 12:25 – 13:05
prestávka 45 minút
7. hodina - 13:50 – 14:30
prestávka 10 minút
8. hodina - 14:40 – 15:20

Popoludňajšie vyučovanie, ak bude využívané - hodina skrátená popoludní na 40 minút:

1. hodina - 12:25 :13:05
prestávka 5 minút
2. hodina - 13:10 – 13:50
prestávka 5 minút
3. hodina - 13:55 - 14:35
prestávka 15 minút
4. hodina - 14:50 - 15:30

prestávka 5 minút
5. hodina - 15:35 - 16:15
prestávka 5 minút
6. hodina - 16:20 - 17:00

9. Metódy vyučovania

S ohľadom na potreby detí využívame rôzne formy práce, od individuálnej po skupinovú. Vychádzame z humanistickej pedagogiky, kde v centre pozornosti je dieťa a tomu prispôsobujeme metódy a formy vyučovania:

- sebariadené vzdelávanie,
- prvky Montessori pedagogiky,
- nácvik splývavého čítania metódou Sfumato,
- Hejného matematika,
- metóda vysokoefektívneho učenia,
- tvorivá dramatika,
- tematické vyučovanie,
- konštruktivistické a heuristické metódy edukácie,
- výchova prirodzenými, príp. logickými dôsledkami,
- názorné a zážitkové učenie,
- hry intuitívnej pedagogiky,
- voľná hra,
- zvedavé sondovanie,
- hĺbkové a vytrvalé učenie,
- samoštúdium,
- čítanie beletrie a literatúry faktu (individuálne i v skupinách),
- učenie pomocou zábavy, hrania, skúmania, tvorenia a komunikácie,
- projektové a skupinové vyučovanie,
- exkurzie, výlety, vychádzky,
- aktivity na rozvoj emocionálnej inteligencie a sociálnych zručností.

10. Personálne zabezpečenie chodu školy

Personálne zabezpečenie školy vychádza z organizačného poriadku, ktorý je základnou organizačnou normou školy. Upravuje riadenie a organizáciu, určuje rozdelenie práce, organizáciu orgánov na škole, práva a zodpovednosť zamestnancov, vnútorné a vonkajšie vzťahy školy. Organizačný poriadok schvaľuje Rada školy.

Organizačná štruktúra: štatutárnym zástupcom je riaditeľ školy, prípadne podľa potreby vymenovaný zástupca riaditeľa (zároveň môže byť štatutárny zástupca). Škola si v rámci samosprávnych kompetencií môže ustanoviť ďalšie trvalé i dočasné poradné alebo rozhodovacie orgány. Škola podľa svojich finančných a organizačných možností obsadzuje post školského digitálneho koordinátora a zdravotníka, môže tiež poveriť školských koordinátorov vo výchove a vzdelávaní na zvolené oblasti.

Každý z nich zodpovedá za jemu určenú oblasť, pričom vzájomne spolupracujú. Triedny učiteľ a ostatní učitelia tvoria tím, ktorý má svoju autonómiu, pričom rešpektujú spoločné hodnoty a ciele školy. V organizačnom poriadku majú definované pracovné činnosti, zodpovednosti a kompetencie v triede. Na škole pôsobia aj ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci tvoriaci školský podporný tím v zmysle príslušnej legislatívy. Personál školy ďalej dopĺňajú nepedagogickí zamestnanci na technicko-hospodárskom úseku, časť služieb je zabezpečovaná externými dodávateľmi.

11. Priestorové a materiálno-technické podmienky

Budova školy sa nachádza v areáli bývalej základnej školy na Galaktickej 9 v Košiciach. Ten obsahuje aj dve telocvične a rozličné exteriérové plochy pre trávenie voľného času, škola si exkluzívne prenajíma záhradnú časť a prevažne spevnené plochy átria, spolu do 2000m2. Interiér, nebytové priestory o výmere 940m2, sa nachádza na prízemí budovy a je využitý pre potreby umiestnenia a prevádzkovania školy a školských zariadení, konkrétne:

- Súkromná základná škola slobodného demokratického vzdelávania, Galaktická 9, Košice;
- Súkromný školský klub detí, Galaktická 9, Košice;
- Súkromná výdajná školská jedáleň, Galaktická 9, Košice.

Priestory sú okrem vyhradenej kuchyne a jedálne ďalej členené na 6 učební, z toho 4 o výmere 58m2 a 2 o výmere 78 m2, ktoré slúžia ako kmeňové učebne pre triedy prvého a druhého stupňa, resp. mimo času vyučovania ako priestor pre činnosti ŠKD. Každá miestnosť je vybavená oknami, prirodzeným aj umelým stropným osvetlením, centrálnym vykurovaním radiátormi, výtokom pitnej vody z centrálneho zdroja a umývadlom. Nábytok zodpovedá technickým požiadavkám pre školské vybavenie a účelom konceptu slobodného demokratického vzdelávania. Pozostáva typicky z niekoľkých stolov a skriniek pre uloženie pomôcok a prácu pedagóga, nástenky, stolíka so stoličkami pre spoločenské hry a ďalšieho zariadenia relaxačného kútika; ďalší bude doplnený priebežne podľa potreby. Priestor na odkladanie kompenzačných pomôcok je dohodou s majiteľom pomôcky podľa potreby vyčlenený v rámci učebne alebo kabinetu. Škola disponuje 1 špeciálnou IKT učebňou o výmere 58 m2, ktorá bude navyše oproti ostatným učebniam vybavená 15 PC stolmi a stoličkami a zariadením pre pedagóga.

Priebežne sa taktiež dokupujú nové edukačné a učebné pomôcky, detské knihy (encyklopédie, príbehy) a tvorivý materiál. Súčasťou priestoru pre deti je oddychová zóna s kobercom a tulivakom. Učitelia majú k dispozícii prenosný počítač, tablet, mobilný telefón, projektor, ozvučenie, internetové pripojenie, pod ich dozorom sú notebooky pre žiakov. Škola naďalej pracuje na doplnení vybavenia učební svojpomocne, ako aj zapájaním sa do projektov či hľadaním sponzorov. Hojne využíva svoje okolie v širokom slova zmysle ako priestor pre získavanie poznatkov i skúseností.

12. Podmienky zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a učiteľov

Všetky priestory na výchovu a vzdelávanie vyhovujú zásadám bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov i učiteľov v zmysle platnej legislatívy. Úvodné vyučovacie hodiny počas prvých dní školského roka slúžia na zoznámenie sa navzájom, s priestormi školy a jej blízkeho okolia, oboznámenie žiakov s funkciou a praktickým fungovaním komunitného kruhu (forma žiackej školskej rady) a so školským poriadkom, ktorý bude môcť byť na podnet uznesenia z komunitného kruhu v priebehu roka upravovaný a na poučenie o bezpečnosti pri vyučovaní a mimo neho. Žiaci sú pred všetkými hromadnými akciami poučení o zásadách bezpečnosti a správania sa. Rodičia sa k nim vyjadrujú prostredníctvom informovaného súhlasu.

V priestoroch budovy sú umiestnené hasiace zariadenia a povinné označenia. Zabezpečené sú pravidelné školenia zamestnancov z oblasti bezpečnosti zdravia a ochrany pri práci. V zmysle zmluvy sú správcom budovy (prenajímateľom priestorov) alebo školou zabezpečované pravidelné kontroly požiarnej ochrany, revízie bleskozvodov, elektroinštalácie, spotrebičov, kotolne a komínov. Všetky bezpečnostné opatrenia sú zahrnuté v pracovnom poriadku, organizačnom poriadku a školskom poriadku. Tie sa nachádzajú na dostupných miestach školy, prípadne sú kedykoľvek k dispozícii k nahliadnutiu na vyžiadanie u riaditeľa školy.

Naša škola je pre žiakov a zamestnancov predstavovať bezpečné prostredie, a to aj pri krízových udalostiach, ktoré riešime v súlade s: https://www.minedu.sk/krizove-udalosti-na-skolach/ .

Rešpektujúc právo na rozvoj, ochranu a obnovu zdravia, snažíme sa vytvárať podmienky pre telesnú, duševnú a sociálnu pohodu. V prípade potreby majú naši žiaci aj zamestnanci možnosť obrátiť sa na školského psychológa alebo linku dôvery: linkadovery@slobodnaskola.sk

13. Vnútorný systém hodnotenia žiakov

Hodnotenie všetkých predmetov na prvom aj druhom stupni základnej školy sa realizuje len slovným hodnotením v zmysle § 55 školského zákona, ako bol platný a účinný v čase schvaľovania experimentálneho overovania (EO) a ako ho po konzultácii s garantom EO používame po celú dobu EO.

V slovnom hodnotení využívame najmä pozitívne a opisné formulácie. Zákonní zástupcovia sa o priebehu a výsledkoch vzdelávacej činnosti žiakov môžu dozvedieť na individuálnych konzultáciách alebo pri polročnom hodnotení (Výpis hodnotenia za 1. polrok a Vysvedčenie).

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom priebežnú spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, aké sú jeho pokroky a kam sa môžeme posúvať ďalej a zároveň takto podporiť u žiakov v procese učenia autonómiu a vnútornú motiváciu, ktorá je v systéme slobodnej demokratickej školy podmienkou efektívneho učenia sa a východiskom pre dosahovanie cieľov vzdelávania.

Proces hodnotenia sa odohráva v prvom rade priebežným poskytovaním ústnej, ale i neverbálnej spätnej väzby v dialógu medzi žiakom a učiteľom. Tento proces je neformálny a vzájomný, nie je to len jednosmerná komunikácia učiteľa, dochádza aj k vysvetľovaniu, opisu motivácií či oponentúre. Cieľom tejto metódy hodnotenia je bezprostredné poskytnutie informácií a postrehov ku konkrétnej aktivite žiaka. Prebieha priebežne počas jednotlivých činností žiaka alebo na konci danej činnosti formou individuálneho alebo skupinového rozhovoru. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce s ponukou pomoci v tých oblastiach, kde žiak cíti, že ju potrebuje.

Zdrojom neformálnej spätnej väzby je aj interakcia medzi žiakmi. Komunikácia medzi spolužiakmi je dôležitou súčasťou procesu učenia a rozvoja - významne nám pomáha pri formovaní vhodnej sociálnej dynamiky v kolektíve. V neformálnom prostredí si študenti navzájom vymieňajú informácie, nápady a skúsenosti. Táto neformálna spätná väzba im umožňuje učiť sa od seba a navzájom si zlepšovať svoje zručnosti.

Proces hodnotenia integrálne vychádza z bezpečného prostredia v škole a zároveň ho podporuje. Z týchto dôvodov je hodnotenie žiakov primárne založené na sebahodnotení. To posilňuje sebapoznanie, sebaúctu a aj sebavedomie. Systém hodnotenia podporuje všetky kľúčové kompetencie, predovšetkým schopnosť učiť sa tým, že žiak sa učí reflektovať tiež na samotný proces učenia (sa).

Žiakov vedieme k tomu, že chyba i konflikt sú prirodzenou súčasťou a tiež prostriedkom procesu učenia sa. Chyby sú bežne a transparetne priznávané i dospelými, žiaci teda majú vhodný príklad aj v prípade, že nezískali prospešné vzorce správania sa pri hodnotení a úsudkoch z rodinného prostredia. Vďaka využitiu časového priestoru pre interakcie medzi žiakmi dochádza aj k veľkému počtu konfliktov, čím rastie schopnosť ich riešenia, čo zahŕňa argumentáciu, tvorbu úsudku, diskusiu a vzájomne poskytovanú spätnú väzbu s cieľom zmeny, teda učenia (sa).

Okrem hodnotenia učiteľom, vychovávateľom apod. a sebahodnotenia považujeme za dôležité i hodnotenie spolužiakmi. Cieľom hodnotenia je pomôcť žiakovi vytvoriť si obraz o sebe a nie porovnávať sa s ostatnými. Budeme preto dbať o to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných, túto filozofiu podporíme výberom aktivít na báze kooperácie, nie komparácie. Je dôležité uvedomenie, že pri

hodnotení sa nehodnotí osoba žiaka, ale konkrétna overovaná zručnosť alebo vedomosť, správanie, posun.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami budeme brať do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon a podľa možností využijeme aj odporúčané podporné opatrenia. Budeme odlišovať hodnotenie spôsobilosti od hodnotenia správania aj na základe odborných poznatkov sprostredkovaných podporným tímom.

Škola svojim zameraním prirodzene zabezpečuje podmienky eliminujúce riziko školského neúspechu:

- hodnoty, princípy a procesy EO umožňujú každému žiakovi získať schopnosti, zručnosti a vedomosti, rozvíjajúce jeho potenciál;
- monitoruje priebežne základné rizikové faktory pre situáciu, ak žiak nedosahuje vzdelávacie výsledky primerané svojim schopnostiam a osobnostným predpokladom alebo vzdelávacie výsledky žiaka nevytvárajú predpoklad na úspešné zvládnutie obsahu vzdelávania;
- analyzuje príčiny školského neúspechu žiaka po rozhovore so žiakom, zákonným zástupcom žiaka a s príslušnými zamestnancami školy,
- na podporu rozvoja škola uplatňuje podporné opatrenia pre žiakov v závislosti od výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov;
- spolupracuje podľa potreby s inými právnickými osobami na účel vytvorenia a uskutočňovania nastavených podporných opatrení pre žiakov ohrozených školským neúspechom.

14. Vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy

Učiteľ v našej škole je človek, ktorý je v prvom rade sám sebou, je autentický, sústredený na dieťa, je facilitátorom, sprievodcom poznania sveta; nie je priamym a jediným zdrojom poznatkov, dokáže ukázať cestu, nasmerovať či pomôcť pri zdolávaní ťažších výziev, dodaním povzbudenia.

Náš pedagóg:

- pozná žiakov, priebežne analyzuje ich potreby, diagnostikuje aktuálny stav vedomostí a zručností, pripravuje vyučovanie s ohľadom na možnosti ďalšieho posunu konkrétneho žiaka alebo skupiny žiakov,
- dokáže samostatne v súlade s hodnotami školy reagovať pri riešení problémov v triede,
- priebežne komunikuje so zákonnými zástupcami a kolegami,
- prispieva novými nápadmi, realizuje ich, uvedomuje si dôležitosť vlastného vkladu pre proces edukácie žiakov i celkovej klímy kolektívu triedy i školy,
- dokáže preniesť svoj záujem, nadšenie a zameranie pre to, čo robí, odovzdať odborné vedomosti a zručnosti,
- uvedomuje si svoju úlohu sprevádzania na ceste poznania, dokáže klásť vhodné otázky vedúce ku kritickému premýšľaniu a vie posúdiť potrebnú mieru, spôsob a dynamiku sociálnej skupiny pri facilitácii vzťahov medzi jednotlivcami, v kolektíve a s okolím,
- poskytuje žiakovi veľkú mieru autonómie a sebariadenia pri jeho vzdelávaní a je prítomný a pripravený byť mu v tom nápomocný, ak je to potrebné,
- úzko spolupracuje s rodinou – pravidelne komunikuje pokroky, záujmy a prístup žiaka k vzdelávaniu,
- úzko spolupracuje s ďalšími pedagogickými a odbornými zamestnancami školy, príp. externými lektormi a odborníkmi z praxe pri vzdelávaní žiaka a hľadaní nových možných stratégií pri riešení vzniknutých ťažkostí vo výchove či vzdelávaní.

Keďže tieto vlastnosti a schopnosti sú pomerne ťažko zmerateľné, pri hodnotení pedagóga kladieme dôraz na osobné rozhovory s učiteľom, žiakmi, zákonnými zástupcami a ďalšími spolupracovníkmi v snade poskytnúť čo najobjektívnejšiu spätnú väzbu v kľúčových oblastiach pri výchove a vzdelávaní našich žiakov. Základné sledované oblasti pre kontrolu kvality sú: komunikácia (či je komunikácia rešpektujúca, priateľská), atmosféra v triede, metódy a formy učenia, silné momenty a stránky, slabé momenty a stránky, príležitosti a ohrozenia, ďalšie podľa potreby.

Vnútorný systém kontroly a hodnotenia učiteľov prebieha formou návštevy v triede a/alebo komunitných konzultácií (aj za účasti žiakov alebo len za účasti vybraných pedagogických zamestnancov). Pokladáme za dôležité podporovať aj spätnú väzbu kolegov medzi sebou v rámci pravidelných aj neformálnych priebežných porád, ako aj spätnú väzbu od vedenia školy. Priestor utriediť si myšlienky a vyhodnotiť náročné ale aj každodenne sa opakujúce, no vyčerpávajúce situácie a problémy poskytuje aj podporný tím.

Kompetenčný profil pedagóga

Dimenzia	Kľúčová kompetencia	Špecifické spôsobilosti
Žiak	Diagnostikovať	● identifikovať potreby žiaka
Edukačný proces	Plánovať a projektovať	● stanoviť edukačné ciele orientované na žiaka ● reflektovať reálny a naprojektovaný proces
	Realizovať a hodnotiť	● aplikovať princípy sebariadeného vzdelávania ● aplikovať zásady rešpektujúcej komunikácie ● hodnotiť(slovne a formatívne) ● vytvárať/udržiavať pozitívnu a podnecujúcu klímu ● riešiť konflikty mediáciou ● podporovať spoluprácu ● poskytovať tútoring
Pedagóg	Pracovať na sebareflexii a rozvoji	● uskutočňovať sebahodnotenie ● vzdelávať sa
	Identifikovať sa so školou	● identifikovať sa s profesijnou rolou ● angažovať sa v mimoškolských aktivitách

Kritériá hodnotenia pedagóga

Dimenzia	Kritérium	Indikátor	Nástroj
Žiak	Diagnostikovanie žiaka	Využívanie výsledkov pedagogickej diagnostiky žiaka vo vyučovacom procese	Vypracovaný IUP a IVP žiaka, dotazník na hodnotenie sociálnej klímy triedy apod, poznámky o deťoch (osobnostný rozvoj, EQ, tvorivosť...)
Proces	Plánovanie a projektovanie edukácie	Tvorba plánov a ŠkVP; príprava a tvorba učebných textov, úloh, pomôcok	Plán práce sprievodcu, pracovné listy, prezentácie, portfólio (ku konkrétnej aktivite), scenár výletu poldenný, sumár
	Realizácia edukácie	Ovládanie princípov sebariadeného vzdelávania a obsahu vyučovacích predmetov, aplikácia didaktiky Ovládanie princípov rešpektujúcej komunikácie Hodnotenie procesu učenia sa žiaka Riešenie výchovných problémov mediáciou Poskytovanie tútoringu	Aktivity pre vekovo zmiešané skupiny, podporujúce sebapoznanie, vnútornú motiváciu a podnecujúce k premýšľaniu, prejavená pozornosť, aktívne počúvanie, odpovedanie na otázky žiakov, opisné slovné hodnotenie, formatívne hodnotenie, reflexia, písomný záznam z mediácie, stanovenie SMART cieľov, spätná väzba
Peda-góg	Identifikácia so školou a reprezentácia školy	Identifikovanie sa so svojou profesijnou rolou sprievodcu, cieľmi inštitúcie, reprezentácia školy na verejnosti Dosahovanie úspechov so žiakmi	Projekt vedenia kolegov – zvolávanie porady, stanovenie témy, facilitácia, riešenie projektov, spolupráca s partnerskými organizáciami, organizovanie seminárov, súťaží, besied, tematických výletov atď.
	Sebareflexia, rozvoj	Sebareflexia vlastnej práce, odstraňovanie nedostatkov, ďalšie vzdelávanie	Mentoring, autoevalvačný dotazník, účasť na kontinuálnom vzdelávaní, plán sebarozvoja

15. Požiadavky na vzdelávanie pedagogických a ostatných zamestnancov

Kvalita školy je priamo závislá na profesijnom rozvoji a napredovaní učiteľov, teda na celoživotnom (priebežnom) vzdelávaní sa. Manažment školy preto podporuje všetky formy vzdelávania pedagogických zamestnancov. Potreby profesionálneho rastu zamestnancov zisťujeme rozhovormi, diskusiami, hospitáciami a dotazníkmi.

Tento rozvoj prebieha:

- individuálnym vzdelávaním učiteľov, profesijným rozvojom učiteľov v podmienkach školy (čím nastáva vnútorný rozvoj školy),
- organizovaným kontinuálnym vzdelávaním učiteľov,
- návštevou a zdieľaním skúseností a príkladov dobrej praxe škôl na Slovensku i v zahraničí.

Individuálne vzdelávanie učiteľov prebieha prostredníctvom:

- spätnej väzby nielen od vedenia školy, ale i od kolegov,
- samoštúdiom – využívaním odbornej literatúry, informačných zdrojov a ďalších,
- sledovaním aktuálneho vývoja v primárne pedagogickej a sekundárne psychologickej sfére.

16. Osobitosti a podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením, nadaním, sociálnym znevýhodnením a cudzincov

Škola uplatňuje pri vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, nadaných žiakov, žiakov-cudzincov a sociálne znevýhodnených žiakov princípy inkluzívneho vzdelávania, individuálneho prístupu s využitím širokej škály podporných opatrení v personálnej oblasti, vzdelávacej oblasti a v oblasti materiálneho zabezpečenia.

Naša škola sa zameriava na postupné zaradenie žiakov s akýmikoľvek odlišnosťami do kolektívu školy pod dohľadom podporného tímu. Prostredie školy je nastavené tak, aby sa žiaci učili tolerancii, vzájomnému pochopeniu a rasovej znášanlivosti. Pokladáme za dôležité, aby sa žiaci stretávali s rôznorodosťou, pretože to vnímame ako prirodzené a zároveň obohacujúce; nevyhýbame sa preto ani zamestnávaniu kolegov so zdravotným znevýhodnením alebo spoluprácou s príkladmi inklúzie takýchto ľudí v bežnej spoločnosti. Toto dosahujeme predovšetkým prostredníctvom fungovania demokratických inštitúcií školy, partnerským prístupom a modelovaním správania, ktoré je založené na nenásilnej komunikácii. Ďalej kladieme dôraz na realizáciu dostatočne podnetného a veku a individualite žiaka primeraného vzdelávacieho prostredia.

Na podpore vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len ŠVVP) sa v našej škole podieľa celý tím – učitelia, pedagogickí asistenti a členovia školského podporného tímu: školský špeciálny pedagóg a školský psychológ, a to v úzkej spolupráci s príslušnými centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centrami špeciálno-pedagogického poradenstva.

Deťom cudzincov, ktoré sa vzdelávajú v našej škole, ponúkneme na odstránenie jazykovej bariéry jazykový kurz štátneho jazyka. V čase osvojovania si vyučovacieho jazyka budeme pri hodnotení žiaka, ktorý je cudzincom, zohľadňovať úroveň ovládania štátneho jazyka. Učitelia k týmto žiakom tiež pristupujú individuálne, tolerujú ich výsledky nielen v slovenskom jazyku, ale aj v ostatných predmetoch a pomáhajú im prekonať bariéru, ktorú so sebou prináša neznalosť vyučovacieho jazyka a prostredia.

Postup výučby žiakov s nadaním je podobný ako pri deťoch so znevýhodnením. Vychádzame z toho, že aj nadaný žiak má svoje špecifické vzdelávacie potreby, ktoré je možné v maximálnej možnej miere reflektovať a podľa nich prispôsobiť výučbu a podmienky na učenie sa.

Vzhľadom na to, že v našej škole je výučba priebežne a stále individualizovaná, je možné tieto špecifické potreby zohľadniť pri jej plánovaní. V prípade, že učiteľ u žiaka identifikuje prejavy mimoriadneho nadania, informuje o tom zákonných zástupcov a spoločne s nimi a prípadne ďalšími odborníkmi (školský psychológ aj v súčinnosti s CPP) hľadajú optimálne cesty pre ďalšie vzdelávanie.

Rozvíjame talent a nadanie u každého žiaka. Učiteľ ho podporuje, hľadá spolu s ním centrá jeho záujmu, pomáha mu rozvíjať jeho silné stránky. Žiak má šancu objaviť a uvedomiť si, kam ho jeho schopnosti a talent vedú. Prehlbuje svoje kompetencie v rôznych oblastiach a uvedomuje si, v čom je dobrý. V rámci pedagogickej podpory umožňujeme týmto žiakom aj spoluprácu s externými špecialistami v odbore nadania žiaka. Žiak zažíva pocit úspechu na základe spokojnosti so sebou samým, nie na základe tradičného porovnávania sa s ostatnými. Pozitívnou motiváciou k učeniu sa našich žiakov je aj sebareflexia, vedúca k identifikovaniu potreby niečo vedieť, zvládnuť, naučiť sa.

Napriek tomu, že škola svojím individualizovaným chápaním vzdelávania ponúka uplatnenie pre žiakov so ŠVVP, nie je jej zámerom poskytovať vzdelanie výhradne týmto žiakom. Naopak, radi by sme vytvorili prirodzené vyvážené prostredie, ktorého súčasťou môže byť každý. Ku všetkým žiakom pristupujeme individuálne, vnímame vzdelávacie potreby každého zvlášť.

Škola vzdeláva žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky na základe odporúčaní zariadenia poradenstva a prevencie prostredníctvom:

- individuálneho vzdelávacieho programu,
- vzdelávacích programov pre deti so zdravotným znevýhodnením alebo pre žiakov so zdravotným znevýhodnením,
- vzdelávacích programov zameraných na príslušné nadanie alebo
- poskytovaných podporných opatrení.

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v triede spolu s ostatnými žiakmi. Individuálny vzdelávací program vypracuje pedagogický zamestnanec poverený riaditeľom školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom a odborným zamestnancom školy a po konzultácii so zákonným zástupcom; ak ide o žiaka základnej školy najmenej v piatom ročníku alebo o žiaka strednej školy, aj po konzultácii s týmto žiakom.

17. Podporné opatrenia

Škola vďaka svojej ústretovosti voči individualite a inkluzívnej filozofii ponúka nasledovné podporné opatrenia každému žiakovi bez rozdielu, niektoré sú aplikované len situačne, v prípade potreby. Podporný tím má nezastupiteľnú rolu v prevencii nežiaducich javov, včasnej identifikácii potenciálnych problémov a poskytovaní odborného zázemia pre kolegov z hľadiska práce so žiakom, sebou samým i spolupráce s tretími stranami (tútor/garant žiaka, zákonný zástupca, rodina, ďalší odborníci z poradenstva alebo zdravotníctva apod.).

Katalóg podporných opatrení špecifikuje podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní poskytované školou alebo školským zariadením, ktoré sú potrebné na to, aby sa dieťa alebo žiak mohli plnohodnotne zapájať do výchovy a vzdelávania a rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti.

Pri interpretácii a aplikácii podporných opatrení škola vychádza aj z nasledovných sprievodných materiálov: https://podporneopatrenia.minedu.sk/katalog-podpornych-opatreni-kpo/

Organizácia výučby

- Žiak potrebuje označenie miesta v šatni.
- Žiak potrebuje vytvorenie priestoru pre pomôcky.
- Žiak potrebuje častejšie realizovať relaxačné prestávky v priebehu vzdelávania.
- Žiak potrebuje dlhšiu dobu k precvičovaniu a upevneniu učiva.
- Žiak pri nových alebo náročnejších aktivitách potrebuje štruktúrovaný plán s využitím vizualizačných prostriedkov.
- Žiak potrebuje pravidelnú spätnú väzbu a návrhy ako postupovať pri nevhodných prejavoch správania.
- Žiak potrebuje individuálne pracovné tempo.
- Žiak potrebuje v priebehu vzdelávania meniť pracovné miesto.
- Žiak potrebuje prichádzať skôr alebo neskôr do školy, aby sa v šatni vyhol hluku a chaosu.
- Žiak potrebuje na obed odchádzať skôr, aby sa vyhol hluku a chaosu, ktorý je spojený s prítomnosťou viacerých deti.
- Žiak potrebuje mať vytvorený plán aktivít na dlhší časový úsek (napr. označenie voľného času v dennom režime, poobedné krúžky a pod.).
- Zabezpečenie úpravy vzdelávacích priestorov určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností.
- Odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní podľa aktuálnych potrieb jednotlivca, finančných a organizačných možností.

Modifikácia vyučovacích metód a foriem

- V kooperatívnych formách práce je nutné, aby mal žiak možnosť požiadať o pomoc.
- Žiak potrebuje byť pridelený do takej roly, v ktorej má dostatočné individuálne predpoklady uspieť, napr. dokáže vyhľadať informácie na internete, v encyklopédiách, ale nedokáže vybrať podstatné informácie.
- Žiak potrebuje byť vzdelávaný v miestnosti, ktorá je priestorovo a vizuálne upravená tak, aby pochopil zmysel a obsah vzdelávania a bol zoznamovaný s tým, čo, kedy, kde, ako a prečo bude vykonávať.
- Žiak pri výklade nového učiva potrebuje častejšie dostávať kontrolné otázky pre overenie porozumenia.
- Pre lepšiu orientáciu v nových pojmoch daného učiva, pre upevnenie a jednoduchšie vybavovanie je vhodné pre žiaka založiť výkladový slovník pojmov, s ktorým môže žiak priebežne pracovať a používať ho v rámci domácej prípravy.

- Žiakovi pri overovaní porozumenia učiva pomôže práca s ústnou i písomnou formou odpovedajúcou jeho aktuálnej mentálnej úrovni.
- Pre zvýraznenie súvislosti v danom učive je potrebné, aby žiak pracoval s myšlienkovými mapami, zjednodušenými zápismi učiva a pod.
- Pre zvýšenie porozumenia je potrebné pri žiakovi využívať štrukturalizáciu činnosti, napr. využitie pracovných schém, úprava pracovných listov, učebníc, testov a pod.
- V kooperatívnych formách práce je nutné, aby pedagóg vytvoril podmienky pre rozhovor v kolektívei o prejavoch žiaka a ich reakcií na ne.
- Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu žiaka.
- Zabezpečenie dostatočnej ponuky činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy.

Intervencia

- Intervencia sa aplikuje v priebehu vzdelávania v pravidelných intervaloch alebo podľa potreby prostredníctvom osobných konzultácií, triednych schôdzok, telefonických rozhovorov či písomným stykom prostredníctvom emailu a pod.
- Pravidelná účasť rodičov na rôznych školských akciách, na ktorých sa neformálne stretávajú rodičia s pedagogickými a odbornými pracovníkmi i žiakmi.
- Žiak potrebuje individuálne vysvetlenie použitých výrazov, s ktorými nemal doterajšiu skúsenosť.
- V situáciách, kedy to žiak potrebuje, je prospešné, ak je mu individuálne zadávaná úloha, kontrolovaná dokončená práca alebo dovysvetlené zadanie.
- Žiak využívajúci podporu sa môže učiť čítať globálnou metódou čítania.
- Žiakovi je vhodné prostredníctvom individuálnych konzultácií zaistiť dovysvetlenie učiva pri jeho nepochopení alebo po dlhej absencii.
- Žiak pri výraznom deficite v oblasti porozumenia potrebuje individuálne dovysvetlenie alebo návodný príklad riešenia. Najmä žiak s materinským jazykom iným ako slovenčinou.
- Pre podporu písomného prejavu žiaka je potrebné využiť také metódy, ktoré mu umožňujú sa korektne vyjadrovať, napr. tlačené písmo, písanie na PC.
- Pri žiakovi je potrebné sa individuálne zamerať na rozvíjanie pamäti, pozornosti, nápodoby a porozumenia.
- Využívanie častého opakovania a prípadné umelé navodenie problémových situácií, v ktorých sa žiak učí používať naučené schopnosti v praxi.
- Pre žiaka je prospešné, aby mal vizuálne označené množstvo zadanej práce.
- So žiakom je potrebné individuálne rozoberať spoločenské pravidlá a riešiť vzniknuté situácie.
- Je potrebné, aby rozvoj kognitívnych funkcii prebiehal v krátkych blokoch s ohľadom na udržania pozornosti a sústredenia žiaka.
- K rozvoju žiakovej percepcie je žiaduce využívať vizualizované pomôcky vo forme didaktických a spoločenských hier.
- So žiakom je potrebné nacvičovať prerozprávanie príbehov po prečítaní krátkych celkov za pomoci návodných otázok, prípadne ho učíme dohľadať odpoveď v texte.
- K zaisteniu predvídateľnosti, časovej a priestorovej orientácií, k zvládnutiu činnosti vyžadujúcich dodržiavanie daných postupov, by mal žiak využívať vizualizované denné režimy, pracovné a procesuálne schémy v takej forme, ktoré odpovedajú jeho možnostiam.
- Žiak by mal využívať vizuálnu podporu v podobe obrázkových schém, písaných postupov a pod., ktorá ilustruje preberané situácie.
- So žiakom individuálne preberať rôzne situácie, v ktorých má žiak rozlišovať emócie vlastné a druhých ľudí, a takisto sa učiť ich identifikovať a pomenovať.

- So žiakom je prínosné preberať i hypotetické situácie pomocou vizuálnej podpory, napr. riešenie emočnej situácie na obrázkoch, pri čítaní článku.
- Žiak svoje emočné vnímanie môže rozvíjať aj v kolektíve pomocou hier a dramatizácie.
- Žiak svoje emočné vnímanie môže rozvíjať i návštevou kina alebo divadla.
- Pri nácviku písania je potrebné, aby si žiak text najprv prečítal a až potom ho nadiktovaný prepísal - tým sa eliminujú nedostatky v oblasti sústredenia a koncentrácie pozornosti, takisto sa súčasne znižuje potreba rozdelenia pozornosti medzi písanie a počúvania diktovaného textu.
- Pre žiaka je prospešné, aby si vyberal obsah textu, ktorý má prečítať.
- Pre žiaka je prospešné, aby mal vizuálne označené množstvo zadanej práce.
- U žiaka je potrebné rozvíjať i primeranú neverbálnu komunikáciu, napr. zrakový kontakt, používanie gest, mimiku tváre a pod.
- U žiaka je potrebné nácvik sebaobslužných aktivít spájať s určitým priestorom, ktorý je k danej činnosti určený (napr. žiak sa prezlieka výlučne len v šatni, nie v okolitých priestoroch; konzumuje len pri jedálenskom stola, nie na mieste, kde vykonáva vzdelávacie aktivity).
- Žiak by mal využívať pomôcky z takých materiálov, ktoré mu nevadia (napr. ak nie je schopný pracovať s molitanovými kostkami, volia sa kostky drevené).
- Žiak môže odísť z hodiny chémie vo chvíli, kedy sú realizované pokusy, ktorých výsledok je látka spôsobujúca výrazné pachy, na ktoré žiak neprimerane reaguje.
- Potrebné je viditeľné vymedzenie priestoru v šatni - vizuálne oddelenie policou alebo paraván tak, aby sa žiak nemusel prezliekať v bezprostrednej blízkosti ostatných žiakov.
- Ak je žiak hypersenzitívny na hluk, je potrebné, aby mohol tráviť prestávky mimo triedu v pokojnejšom prostredí.
- Žiak potrebuje pri nácviku sebaobslužných aktivít štrukturalizovať jednotlivé činnosti (napr. usporiadať oblečenie, ktoré si oblieka) alebo prostredie, v ktorom aktivita prebieha (napr. úprava miesta pre stolovania, obliekanie).
- Pre žiaka je vhodné, aby mal písomné pravidlá, prostredníctvom ktorých si objasní, komu má vykať a komu tykať, ako má formulovať žiadosť o pomoc, ako zdieľať, že niečomu nerozumie a pod.
- Prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania.
- Krízová intervencia najmä so zapojením podporného tímu.

Pomôcky

- Žiak potrebuje bežné didaktické pomôcky s drobnými úpravami, napr. podčiarknutie alebo farebné označenie úlohy v učebnici, väčšie riadky v zošite, zväčšené písmo, farebné zvýraznenie dôležitých informácii.
- Žiak potrebuje väčšiu úpravu didaktických pomôcok, napr. kopírovanie a zväčšovanie obsahu pracovného listu, zošitu, učebníc; strihanie a lepenie menších úloh; laminovanie; úpravu písomných prác - v matematike môže mať žiak každý príklad na osobitnom papieru.
- Žiak potrebuje využívať technické pomôcky, ako tablet, notebook, interaktívna tabuľa, ktoré mu pomáhajú udržať pozornosť pri výučbe, motivujú ho k aktivite a pomáhajú mu sa dorozumieť s okolím.
- Žiak si môže k výkladu pedagóga vyhľadávať obrázky, grafy, schémy a pod.
- Je potrebné, aby žiak využíval pomôcky zabezpečujúce vizuálnu podporu, napr. vizualizácia stratégie jednoduchej kolektívnej hry, predkladať vizualizované postupy kresby určitých objektov, vizualizácia slov piesne a pod.
- K podpore pri komunikácií môže žiak využívať zážitkové denníky, komunikačné knihy, výkladové slovníky a pod.

- Žiak pre zvládnutie organizačnej stránky vzdelávania vyžaduje úpravu a označenie pracovného miesta, napr. označenie svojho miesta fotografiou; rozčlenenie pracovného miesta na tri časti; farebné označenie pracovnej plochy a miesto na uloženie pomôcok.
- Je potrebné, aby sa pri žiakovi rešpektovali drobné špecifické zvláštnosti, ako pomalšie pracovné tempo; znížená flexibilita na zásadné zmeny; nízka schopnosť uniesť väčší neúspech či zlyhanie; ľútostivosť; nedodržiavanie dejovej línie v rozprávaní ani v písomnom prejave; problémy s koncentráciou.
- Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní. Žiak si môže vyžadovať skrátenie zadanej úlohy; úpravu pracovného miesta; obsah a organizáciu výučby.
- Žiak môže dostávať pracovné listy a študijné materiály naviac.
- Pri zadávaní a kontrole je uplatňovaný individuálny prístup, učivo naviac s ním preberá vzdelávateľ, konzultuje a posilňuje jeho záujem o učenie sa novým vedomostiam.
- Žiakovi by malo byť umožnené prezentovať znalosti a vedomosti z oblasti určitého záujmu pred kolektívom, čím sa posilňuje postavenie žiaka v kolektíve.

Hodnotenie, uplatňované v zmysle usmernenia:
https://podporneopatrenia.minedu.sk/katalog-podpornych-opatreni-kpo/

- Hodnotenie môže prebiehať rôznymi formami, napr slovné, písomné, kvantitatívne, a ich voľba je prísne individuálna, rovnako ako pri metódach, napr. ústna, písomná, či pri typoch, napr. krátkodobé, dlhodobé, priebežné.
- Je vhodné zamerať sa na tvorbu portfólia žiaka, ktoré ho sprevádza v priebehu vzdelávacieho procesu a v ktorom sú konkrétne pomenované jednotlivé kľúčové kompetencie a úroveň ich naplňovania.

Iné formy prípravy na vyučovanie

- Zaistenie informovanosti žiaka, prípadne jeho rodičov, resp. zákonných zástupcov o rozsahu opakovania učiva, ktoré sú súčasťou prípravy na výchovno-vzdelávaciu činnosť a ostatné školské aktivity.

Práca s kolektívom a žiakom so špecifickým správaním (diagnózou) a činnosti na podporu sociálneho zaradenia

- Pedagóg by mal v rozhovore so žiakmi objasniť špecifiká správania daného žiaka (nemusí zaznieť diagnóza) a na základe toho sa s deťmi dohodnúť na spôsoboch správania a poskytovania pomoci voči danému žiakovi.
- Žiak by mal mať možnosť sa vyjadriť, čo mu na spolužiakovi so špecifickým správaním vadí, a takisto sa radiť, ako prekonávať vzniknuté problémy.
- Je vhodné poskytnúť žiakom informácie o spolužiakovi so špecifickým správaním, napr vyzdvihnúť jeho kladné stránky, súčasne informovať o zvláštnostiach v jeho správaní, vyzývať žiakov k tolerancií a vzájomnej pomoci.
- Dôležité je podporovať tímovú spoluprácu.
- Žiakovi k zvládnutiu prospeje stabilita v prostredí, napr. stále pracovné miesto, stabilné miesto na uloženie pomôcok, stále miesto v šatni či v školskej jedálni.
- Žiak potrebuje samostatné pracovné miesto v rámci učebni, relaxačný priestor v triede, vlastnú skrinku alebo poličku na pomôcky.

Emočný a sociálny rozvoj

- Je žiaduce voči žiakovi uplatňovať partnerský prístup založený na rovnocennosti a na rešpektovaní jeho dôstojnosti.
- Je žiaduce dávať žiakovi priestor pre vyjadrenie vlastného názoru i pre jeho návrhy riešenia.

- Je žiaduce vyjadrovať žiakovi dôveru, že vykoná danú činnosť najlepšie ako môže, vzhľadom k svojmu veku, schopnostiam, skúsenostiam, potenciálu a momentálnemu rozpoloženiu.
- Prispievať k rozvíjaniu a uspokojovaniu jeho potrieb sebaúcty.
- Žiak potrebuje zažívať empatickú reakciu, teda že má právo prežívať to, čo prežíva.
- Je žiaduce žiakovi dávať najavo, že prijatie vlastných emócií v danej situácií je podmienkou toho, aby s nimi mohol neskôr niečo urobiť - stíšiť a zvládnuť ich, ale takisto ich lepšie spoznať a pochopiť.
- Poukazovať na to, že mať emócie je v poriadku, učiť ho ich prijímať ako súčasť života a využívať ich, nie popierať a potlačovať.
- Odporúčame žiakovi domyslieť dôsledky vlastného konania.
- Odporúčame žiakovi pomenúvať prejavy vlastných pocitov, ako aj pocitov iných osôb, pomenúvať veci myslené humorne, ironicky - preložiť žiakovi, čo to znamená, pomenúvať možné dôsledky nejakého správania a pod.
- Žiaka podporujeme v kultivovaní empatickej reakcie, teda počúvanie, pomenúvanie toho, čo druhý prežíva, a vyjadrenie podpory.
- Žiaka učíme rozlišovať emócie (napr. hnev) od ich prejavov (napr. krik).
- Žiakovi je potrebné poskytnúť priestor, vyzývať ho k spoluúčasti, dávať mu dostatok informácií a umožniť výber.
- Odporúčame rešpektovať špecifiká osobnosti a poznávacích schopností žiaka.
- Je potrebné vopred žiaka osobne upozorniť, že dôjde k nejakej zmene.
- Poskytnúť žiakovi relaxačnú chvíľku v prípade únavy alebo prestimulovanosti — žiaka sociálne nekontaktovať, umožniť mu venovať sa svojej obľúbenej aktivite vrátane možnosti aktivít za displejom.

Rozvoj v komunikačných zručnostiach

- Obsah požiadaviek, ktorý sa na žiaka kladie, má byť podmienený stupňom vývoja jeho schopnosti, skúseností i psychických funkcii.
- Je žiaduce žiakovi neobviňujúcim spôsobom hovoriť o tom, čo prežívame, a čo si prajeme alebo očakávame, a to cez ja-výrok.
- Žiaka podporujeme v tom, aby používal ja-výrok, v ktorom hovorí o tom, ako sa cíti, čo vyvolali jeho aktuálne emócie, a zároveň vyjadruje svoje priania a očakávania.
- Žiakovi neposkytujeme nevyžiadané rady, a ak o radu požiada, tak rešpektujeme jeho rozhodnutie, či náš názor nejako využije.
- Učiť ho, že pomenovanie toho, čo druhý prežíva, adresujeme priamo jemu a používame pritom slovíčka ty, tebe, ti, teda 2.osobu jednotného alebo množného čísla.
- Žiaka podporujeme v tom, aby si pri empatickej reakcii najprv sám pre seba uvedomil, aké pocity asi druhý človek môže prežívať, a potom mu to zdieľal jednoduchou oznamovacou vetou.
- Žiaka podporujeme v tom, aby svoj záujem o druhú osobu dal najavo tým, že popíše jeho správanie, ktoré vidí, resp. mu dá najavo, že ho vníma.

Podporné opatrenia uplatňované na žiadosť zákonného zástupcu

Nasledovné podporné opatrenia nie sú uplatňované plošne ako vlastnosť inštitúcie, resp. nie sú súčasťou kvalitatívnych požiadaviek na výkon práce zamestnancov školy, ale sú uplatňované až po schválení žiadosti zákonného zástupcu o pridelenie podporného opatrenia. Škola v informačnom systéme vedie zoznam žiakov, ktorým boli tieto opatrenia pridelené a dokumentácia školy i dokumentácia tretej strany pre poskytovanie podporného opatrenia je súčasťou osobného spisu žiaka, ktorému bolo opatrenie na základe žiadosti rodiča schválené.

O vyjadrenie možno požiadať písomne, aj elektronicky bez kvalifikovaného elektronického podpisu využitím informačného systému alebo elektronickej pošty v zmysle zmluvy o štúdiu. Ak ide o dieťa alebo o neplnoletého žiaka, o vyjadrenie zariadenia poradenstva a prevencie možno požiadať len s informovaným súhlasom jeho zákonného zástupcu / zástupcu zariadenia. Pre podporné opatrenie poskytovania zdravotnej starostlivosti alebo zabezpečenia diétneho stravovania sa vyžaduje aj písomné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast alebo špecialistu ako príloha žiadosti.

Dostupné podporné opatrenia úrovne 1 a 2 uplatňované po schválenej žiadosti zákonného zástupcu:

- zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy (typicky v súčinnosti s reg. úradom školskej správy), prítomnosti pedagóga pomáhajúceho s prekonávaním jazykovej bariéry alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy,
- poskytovanie zdravotnej starostlivosti, napr. v súlade s potrebami žiaka je potrebné zaistiť možnosť podávania medikácie v priebehu vzdelávacieho procesu,
- zabezpečenie diétneho stravovania: v súlade s možnosťami školy je potrebné zabezpečiť možnosť uvarenia alebo objednania diétneho jedla, umožnenie toho, že si jedlo dieťa prinesie z domova a škola zaistí jeho konečnú prípravu, úpravu priestoru k stravovaniu a pod.

Podľa aktuálne platnej legislatívy škola bez súhlasu zák. zástupcu nemôže zabezpečiť odbornú diagnostiku a spoluprácu s poradenským zariadením, preto pri žiakoch s podozrením na potrebu opatrení úrovne 3 až 5 môžeme len opakovane žiadať o zabezpečenie diagnostiky a návrhu podoporných opatrení, resp. len poskytovať opatrenia na úrovni 1 a 2.

Podporné opatrenia úrovne 3, 4 a 5 škola prideľuje na základe žiadosti rodiča, správy a odporúčania poradenského zariadenia. Podľa možností školy akceptujeme poradňou odporúčané podporné opatrenia, o čom vyhotovujeme patričnú dokumentáciu v podobe individuálneho vzdelávacieho programu. Pracujeme s dokumentáciou odstúpenou z predchádzajúcej školy a zabezpečujeme zaslanie dokumentácie v osobnom spise žiaka na nasledujúcu školu.